

Podpora aplikace RVP pro ZUŠ, obor literárně-dramatický

Jana Šálková, DiS.

Bakalářská práce
2008

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana ŠÁLKOVÁ**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Podpora aplikace rámcově-vzdělávacího programu
pro Základní umělecké školy, obor
literárně-dramatický.**

Zásady pro vypracování:

- 1. Volba tématu bakalářské práce**
- 2. Studium literatury v oblasti zvolené problematiky a shromažďování informací**
- 3. Tvorba projektu empirické části bakalářské práce**
- 4. Zhodnocení přínosu bakalářské práce pro teorii a praxi**

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Machková, E.: Metodika dramatické výchovy, IPOS, Praha 2002. ISBN 80-7068-166-7

Hlavsa, J.: Psychologické metody výchovy k tvořivosti, SPN, Praha 1986

Koňátková, S.: Vybrané kapitoly z dramatické výchovy, Karolinum, Praha 1998. ISBN 80-7184-756-9

Macková, S.: Dramatická výchova, JAMU, Brno 2004. ISBN 80-85429-93-4

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/ucebni-plan-y-pro-zakladni-umelecke-skoly>

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mgr. Svatava Kašpárková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

7. ledna 2008

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. května 2008

Ve Zlíně dne 7. ledna 2008

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Jarmila Celá
vedoucí katedry

ABSTRAKT

Základní umělecké vzdělávání v ČR má výjimečné postavení v Evropě i celém světě. Nikde jinde tradici uměleckého školství nenajdeme. Vzhledem k současným trendům ve školství vytvářejí Základní umělecké školy svůj školní vzdělávací program díky kterému dostanou možnost vyprofilovat se dle svých představ. 39 pilotních ZUŠ dostalo za úkol zpracovat svůj školní vzdělávací program. Dle nejlepších prací bude vyhotoven Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů pro Základní umělecké vzdělávání. V této práci popisuji práci na školním vzdělávacím programu v ZUŠ Hulín v literárně-dramatickém oboru. Cílem této práce je podpora aplikace nového rámcově-vzdělávacího programu pro ZUŠ – pro LDO a také podpora tvorby manuálu tvorby školních vzdělávacích programů pro ZUŠ, obor LDO. Zároveň srovnávám nynější a budoucí systém vzdělávání v tomto oboru.

Klíčová slova: rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program, základní umělecká škola, literárně-dramatický obor, manuál pro tvorbu školního vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělání.

ABSTRACT

Czech Art Primary Schools have the unique position both in the Europe and all over the world. There is no art primary education in other countries. The Art Primary Schools create their own open educational program because of the contemporary tendency in the educational system. Thanks to this program schools will have the possibility to change their educational program according to their own conception. Thirty-nine Art Primary Pilot Schools are creating their own open educational program. According to the best of them there will be create The Manual of Open Educational Program for Art Primary Schools. I describe the work on The Open Educational Program in The Art Primary School in Hulín focus on literature and drama area in this work. The purpose of this work is supporting the application of an open educational program for art primary schools, with the focus on literature and drama area. I try to support the formation of The Manual of Open Educational Program for Art Primary Schools. Whithal I compare new and old system of education in literature and drama area.

Keywords: open educational program, school educational program, art primary school, literature and drama area, Manual of the open educational program

Na tomto místě bych ráda poděkovala školitelce mé bakalářské práce Ing.Mgr. Svatavě Kašpárkové Ph.D. za vedení, cenné rady a trpělivost při zpracování tohoto projektu. Také bych chtěla poděkovat vedení ZUŠ v Hulíně za možnost nahlížet do interních záležitostí školy. Velké díky patří zejména vyučující LDO ZUŠ v Hulíně paní Lence Urbanové, bez jejíž podpory a spolupráce by tato práce nemohla vzniknout. Děkuji za projevenou ochotu a důvěru.

Motto: (které je zároveň mottem ŠVP ZUŠ Hulín)

"Nehledej co kdo neumí - hledej u každého talent, kterým jej příroda vybavila a snaž se jej využít ve prospěch všech."

Neznámý autor

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY V ČR	12
1.1 STÁTNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM, RÁMCOVĚ-VZDĚLÁVACÍ PROGRAM (RVP), ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM (ŠVP).....	12
1.2 TVORBA VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU	13
1.2.1 Proč vytvářet vzdělávací programy.....	14
1.2.2 Pořadí kroků při tvorbě vzdělávacích programů.....	15
1.2.3 Analýza vzdělávacích potřeb a analýza účastníků vzdělávání.....	17
1.2.4 Výukový cíl jako základní stavební jednotka vzdělávacího programu.....	18
1.2.5 Akceptace výukového cíle při tvorbě vzdělávacího programu.....	20
1.2.6 Vyhodnocování vzdělávání jako součást vzdělávacího programu (evaluace a autoevaluace)	21
1.2.7 Tvorba učebního plánu a osnov vzdělávacího programu, limitující faktory a finanční náročnost programu	22
1.2.7.1 Učební plány a osnovy.....	22
1.2.7.2 Limitující faktory.....	23
2 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY	24
2.1 CÍLE ZÁKLADNÍHO UMĚLECKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ UVEDENÉ V RVP ZUV	25
2.2 KLÍČOVÉ KOMPETENCE V ZÁKLADNÍM UMĚLECKÉM VZDĚLÁVÁNÍ UVEDENÉ V RVP ZUV.....	25
2.3 CHARAKTERISTIKA OBORŮ ZUŠ	26
2.3.1 Hudební obor dle RVP ZUV	26
2.3.2 Výtvarný obor dle RVP ZUV	27
2.3.3 Taneční obor dle RVP ZUV.....	27
2.3.4 Literárně-dramatický obor dle RVP ZUV.....	28
2.4 RVP A ŠVP PRO ZUV.....	31
2.4.1 Etapy tvorby RVP a ŠVP pro ZUV.....	32
2.4.2 Zásady pro zpracování školního vzdělávacího programu základních uměleckých škol.....	33
2.4.3 Struktura školního vzdělávacího programu dle něj ZUŠ vytváří svůj ŠVP.....	34
2.4.4 Principy, na nichž je RVP pro ZUV založen	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
3 ÚVOD	37
3.1 CÍL PRÁCE A VÝZKUMU	37
3.2 DRUH VÝZKUMU, METODY VÝZKUMU	37
3.3 VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU	37
3.4 PRŮBĚH VÝZKUMU	37
4 ŠVP ZUV, ZUŠ HULÍN	39

4.1	IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	39
4.2	POPIS ŠKOLY	39
4.2.1	Počet oborů, velikost školy	39
4.2.2	Historie	39
4.2.3	Současnost	40
4.2.4	Charakteristika pedagogického sboru	41
4.2.5	Regionální spolupráce	41
4.2.6	Mezinárodní spolupráce	42
	Dechový orchestr z Dolnej Súče /Slovenská republika/	42
	Základní umělecká škola Zlaté Moravce /Slovenská republika/	42
	Škola v Berkhamstedu /Anglie/	43
4.2.7	Vybavení školy a její podmínky	43
4.3	ZAMĚŘENÍ ŠKOLY A JEJÍ VIZE	43
4.3.1	Priority školy	44
4.4	VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE	45
4.4.1	Kompetence k umělecké komunikaci- ZUŠ Hulín	45
4.4.2	Kompetence osobnostně sociální- ZUŠ Hulín	46
4.4.3	Kompetence kulturní – ZUŠ Hulín	46
4.5	ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI	47
4.6	VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ MIMOŘÁDNĚ TALENTOVANÝCH	47
4.7	HODNOCENÍ ŽÁKŮ	47
4.7.1	Zásady a způsob hodnocení	47
4.7.2	Pravidla hodnocení a klasifikace	48
4.7.3	Získání podkladů pro hodnocení	49
5	NÁVRH PODKLADŮ PRO MANUÁL ŠVP ZUV LDO - ZUŠ HULÍN	50
5.1	PŘÍPRAVNÉ STUDIUM	51
5.1.1	Charakteristika úrovně žáka	51
5.2	ZÁKLADNÍ STUDIUM I. STUPNĚ	51
5.2.1	Individuální tvorba	51
5.2.1.1	Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících	51
	1. ročník	51
	2. ročník	52
	3. ročník	52
	4. ročník	52
	5. ročník	53
	6. ročník	53
	7. ročník	54
5.2.2	Skupinová tvorba	54
5.2.2.1	Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících	54
	1. ročník	54
	2. ročník	55
	3. ročník	55
	4. ročník	55
	5. ročník	55
	6. ročník	55
	7. ročník	55

5.2.3	Skupinová tvorba	56
5.2.3.1	Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících.....	56
	3. ročník	56
	4. ročník	56
	5. ročník	56
	6. ročník	57
	7. ročník	57
5.2.4	Recepce a reflexe umělecké tvorby.....	57
5.2.4.1	Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících.....	57
	5. ročník	57
	6. ročník	57
	7. ročník	58
5.3	ZÁKLADNÍ STUDIUM II.STUPNĚ	58
5.3.1	Individuální tvorba	58
5.3.1.1	Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících.....	58
	1. ročník	58
	2. ročník	58
	3. ročník	58
	4.ročník	59
5.3.2	Skupinová tvorba	59
5.3.2.1	Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících.....	59
	1.ročník	59
	2. ročník	59
	3. ročník	59
	4. ročník	59
5.3.3	Skupinová tvorba	60
5.3.3.1	Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících.....	60
	1. ročník	60
	2. ročník	60
	3. ročník	60
	4. ročník	61
5.3.4	Recepce a reflexe umělecké tvorby.....	61
5.3.4.1	Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících.....	61
	2. ročník	61
	3. ročník	61
	4. ročník	61
6	ROZHOVOR S VYUČUJÍCÍ LDO ZUŠ HULÍN LENKOU URBANOVOU....	62
7	VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	66

7.1	ZAMĚŘENÍ ŠKOLY A OBORŮ	66
7.2	NÁZEV OBORU	66
7.3	POČET VYUČOVACÍCH PŘEDMĚTŮ	66
7.4	POJMENOVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH VYUČOVACÍCH PŘEDMĚTŮ	66
7.5	OBSAH VYUČOVACÍCH PŘEDMĚTŮ	67
7.6	POČET VYUČOVACÍCH HODIN	67
7.7	POČET DĚTÍ VE VÝUCE	68
	ZÁVĚR.....	69
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	73
	SEZNAM PŘÍLOH.....	74

ÚVOD

Základní umělecké vzdělávání (ZUV) v České republice má nezaměnitelný a ojedinělý význam nejen v Evropě, ale také v celém světě. Nikde jinde totiž tradici základního uměleckého školství nenalezneme. Základní umělecké školy (ZUŠ) tak nejsou jen jakousi volnočasovou aktivitou, ale systematickou výukou, která má návaznost na další typy škol. Z výzkumů vyplývá, že více než 90% studentů konzervatoří prošlo systémem základních uměleckých škol.

Ačkoliv (a nebo právě proto, že) mají ZUŠ dlouholetou tradici, je zapotřebí, vzhledem k nynějším trendům ve školství, vytvořit funkční RVP (rámcově-vzdělávací program), který by jednotlivé školy aplikovaly vzhledem ke svým potřebám, možnostem a schopnostem.

Při tvorbě RVP ZUV dostaly ZUŠ velký prostor, neboť Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zadalo tvorbu RVP ZUV Výzkumnému ústavu pedagogickému, který se poučil z nedostatků, které provázely tvorbu RVP pro základní vzdělávání. Byl vytvořen tým, který RVP ZUV zpracoval. Poté bylo vytipováno 39 tzv. pilotních škol, které dle tohoto RVP vytváří svůj ŠVP (školní vzdělávací program) a zároveň se podílejí na tvorbě manuálu pro ostatní ZUŠ. Mezi těmito školami byla vybrána také ZUŠ v Hulíně. Na základě předchozích kontaktů v této škole mi byly povoleny náslechy a konzultace se zainteresovaným odborným personálem, ředitelkou Mgr. Emilií Šimordovou a vyučující LDO paní Lenkou Urbanovou. Díky delší intenzivní spolupráci s tímto zařízením a také mému předchozímu vzdělání v literárně-dramatickém oboru, jsem měla možnost aktivně se zúčastnit tvorby ŠVP, nahlížet do interních materiálů školy a porovnávat je s interními materiály jiných ZUŠ, které se ZUŠ Hulín spolupracují.

Cílem této práce je tedy podpora aplikace nového RVP pro ZUŠ – pro LDO a také podpora tvorby manuálu tvorby ŠVP pro ZUŠ, obor LDO. Zároveň srovnávám nynější a nový systém vzdělávání v tomto oboru.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY V ČR

1.1 Státní vzdělávací program, rámcově-vzdělávací program (RVP), školní vzdělávací program (ŠVP)

Na základě koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice zakotvené v zákoně 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), se do vzdělávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů, které jsou tvořeny na státní a školské úrovni.

Podle Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha (2001) školský zákon zavedl více úrovní vzdělávacích programů, které umožňují, aby bylo reagováno na potřeby žáků a studentů. Na druhé straně ale vymezuje nezbytné společenské jádro, které vyjadřuje názor společnosti a zaručuje tak vzájemné dorozumění.

Nejvyšší úrovní tohoto systému je státní vzdělávací program (často se užívá i termín národní kurikulum). Za jeho zpracování odpovídá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Vyjadřuje hlavní zásady kurikulární politiky státu a obecně závazné požadavky, do nichž se promítají všechny požadavky a cíle vzdělávání a výchovy. Definiuje obecné cíle vzdělávání a klíčové kompetence zaměřené zejména na rozvoj osobnosti,

na výchovu občana, na přípravu na další vzdělání či na vstup do praxe.

Také další úroveň kurikulárních dokumentů je zpracována centrálně. Jsou to rámcové vzdělávací programy (dále RVP), které specifikují obecně závazné požadavky pro jednotlivé stupně a obory vzdělání, vymezují rámec pro návrh učebních plánů a formulují pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů.

Nejnižší úrovní systému jsou školní vzdělávací programy (dále ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělání na konkrétní škole. Zpracovávají je jednotlivé školy pro své konkrétní podmínky, záměry a plány. Tímto se otevřel prostor pro autonomii škol, pro uplatnění jejich potenciálu, pro větší rozvoj tvůrčích schopností učitelů, pro větší flexibilitu vzdělávacího systému i pro vyšší efektivitu vzdělávání.

Pro tvorbu ŠVP mohou školy využít tzv. Manuál pro tvorbu školního vzdělávacího programu. Ten je seznamuje s postupem tvorby ŠVP a uvádí způsoby zpracování

jednotlivých částí ŠVP s konkrétními příklady. RVP je tedy prostor, v jehož mantinelech si škola vytváří svůj ŠVP.

Národní program vzdělávání, rámcové vzdělávací programy i školní vzdělávací programy jsou veřejné dokumenty přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost.

Dle Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice – Bílá kniha (2001), je třeba uvést do praxe decentralizované řízení vzdělávací sféry prostřednictvím státních a samosprávných orgánů, s účinnou participací sociálních partnerů a dalších představitelů občanské společnosti, jako procesu plánování, organizování a hodnocení, založeného na strategických cílech a realizovaného zejména pomocí nepřímých nástrojů.

Jezberová (1998) považuje stát za významného garanta kvality vzdělávání. Stát ale zároveň umožňuje jednotlivým školám vytvářet nabídku sestavenou z vlastních speciálně utvořených vzdělávacích programů. Za těchto podmínek mohou školy ve svých projektech školního kurikula pružně zohledňovat např. různé specifické, rychle se rozvíjející a měnící požadavky regionu, lokality i vlastní možnosti jednotlivých vzdělávacích institucí. Aby se ale nějakým způsobem zabránilo tvorbě méně náročných a méně kvalitních vzdělávacích programů je pro školy závazný rámcově-vzdělávací program a státní vzdělávací program.

RVP jsou tedy součástí kurikulární reformy, jejímž zadavatelem je stát, potažmo MŠMT ČR. Některé prvky v RVP jsou přitom záměrem vzdělávací politiky ČR a vyplývají například z mezinárodních zkušeností a priorit ČR. Jiné procházejí odbornými diskusemi a vyjadřují se k nim i školské asociace a pilotní školy (podoba vzdělávacího obsahu, počty hodin apod.) a jsou také předmětem pilotního ověřování tvorby ŠVP, během něhož jsou ve spolupráci se školami upravovány tak, aby byly vyhovující (http://www.vuppraha.cz/soubory/RVPZV_2007-07.pdf).

1.2 Tvorba vzdělávacího programu

Pro tvorbu vzdělávacího programu nelze nabídnout naprosto jednoznačný a detailní postup. Existují obecné poznatky, které mohou tuto tvorbu značně zjednodušit. Patří k nim především praxí ověřený postup při tvorbě vzdělávacího programu, tzn. znalost jednotlivých kroků tvořících tento postup i jejich funkční provázanosti.

Při tvorbě vzdělávacích programů vznikají sdílitelné i nesdílitelné poznatky. Nesdílitelné poznatky vyplývají ze specifčnosti a reality konkrétní školy, proto nejdou pro potřeby dalších tvůrců vzdělávacích programů zobecnit (např. zážitky a zkušenosti autorů vzdělávacích programů). Také proto často ředitelé pilotních škol upozorňují na to, že není možné převzít hotový vzdělávací program jedné školy pro účely a realizaci na jiné škole.

Pro získání účinné verze vzdělávacího programu se vzniklý projekt opakovaně prověřuje v praxi (pilotní verze, definitivní verze, verze k realizaci) a to, co není funkční se postupně vylepšuje. Nabídnout nekvalitní vzdělávací program je nezodpovědné, neboť jde o službu mající nevratný charakter (Prášilová, 2006).

1.2.1 Proč vytvářet vzdělávací programy

Dle Manuálu pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání (2006) dávají vzdělávací programy možnost svobodně formulovat představ o nejvhodnější podobě vzdělání na dané škole. Učitelé tak dostávají možnost volit metody výuky, vzdělávací obsah a přizpůsobovat jej potřebám žáků a podmínkám školy. Dává možnost promýšlet a projednávat množství společných úkolů a problémů, vede k týmové práci a posiluje potřebu dalšího vzdělávání. Navozuje tak nový styl práce jednotlivců i školy jako celku.

Učitel, který vzdělávací program připravuje důvěrně zná „své“ žáky, klima školy, a také podmínky, ve kterých se výuka odehrává. Může tak eliminovat vše, co je ve výuce neefektivní a nepodstatné.

Učební osnovy obsahovaly doposud jen soupis učiva, které má být „probráno“. Předpokladem bylo, že pokud žáci vstřebají toto učivo, osvojí si také určité dovednosti. Přitom si ovšem každý učitel mohl za předepsaným učivem představovat různě náročné dovednosti, nebyl stanoven žádný „standard“, který by určoval minimální úroveň dovedností společnou pro všechny žáky. RVP popisuje vzdělávací obsah jinak – jednak formou očekávaných výstupů, které určují právě úroveň znalostí a dovedností, které by měli zvládnout všichni žáci, a jednak formou učiva, které slouží jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů. Požadavky ŠVP mají být vytvořeny tak, aby je každý žák dokázal splnit. Smyslem tvorby ŠVP je vytvořit takový ŠVP, který bude vyhovovat potřebám učitelů, žáků, případně jejich rodičů nebo regionu. Tyto potřeby zná jen příslušná škola. Pokud se škola možnosti tvorby ŠVP vzdá a bude hledat již někde jinde vytvořený ŠVP, ochudí se o příležitost ovlivnit podobu vzdělávání na své škole. RVP tyto možnosti nabízí,

je na škole, zda jich využije. Samozřejmě je možné se od dalších škol inspirovat, ale „opsat“ celý ŠVP je považováno za krok nesprávným směrem. Tvorba ŠVP by měla být týmovou prací všech pedagogických pracovníků školy (www.vuppraha.cz/clanek/235).

1.2.2 Pořadí kroků při tvorbě vzdělávacích programů

Dle Manuálu pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání (2006) je jedním z prvních kroků přípravné fáze motivace pedagogických pracovníků ke změnám. Je třeba vytvořit takové podmínky, aby se žáci chtěli učit, aby byli motivováni a aktivně se zapojovali do procesu vzdělávání. Je třeba vzdělávat žáky tak, aby mohli uplatnit své individuální předpoklady, aby se jejich vzdělání odvíjelo od jejich zájmů, schopností, možností. Důležité je klást důraz na komunikační schopnosti, toleranci, solidaritu, spolupráci, řešení praktických problémů, péči o zdraví, vztah ke kultuře a kulturnosti, orientaci na potřeby člověka, vést žáka k odpovědnosti, samostatnosti. Znamená to tedy nejen předkládání poznatků žákovi, ale vedení k samostatnému a aktivnímu nalézání souvislostí. Vzdělávací program se tak stává šancí, jak učinit školu zajímavější a přitažlivější pro žáky i jejich rodiče, šancí zvyšovat prestiž školy.

Dalším důležitým krokem je seznámení se s dokumenty týkajícími se vzdělávání. Ty jsou pro všechny školy závazné.

Stejně důležitou součástí je i analýza podmínek školy. Každá škola totiž vychází z jiných podmínek, má jinou skladbu žáků, jiné vztahy s partnery a jinou možnost spolupráce s různými institucemi. To vše se v konečné podobě vzdělávacího programu odráží. Vzdělávací program má být podkladem pro ucelený systém hodnocení žáků i pro sebehodnocení činnosti školy. Pro zvýšení kvality práce školy i jejího řízení je nezbytné hledat nové cesty ke zlepšení výuky na základě poznání vlastních chyb. Školy, které to budou umět budou úspěšnější, než-li ty ostatní (Prášilová, 2006).

Vzdělávací program má také sloužit jako prostředek propagace školy. Ta tak má možnost profilovat se dle potřeb a představ žáků a rodičů, dle konkrétních podmínek a tradic, podle záměrů regionu, požadavků trhu práce atd..

Vzdělávací programy nám tedy nabízejí možnosti v rovině pedagogické, evaluační a také společenské.

Dle Manuálu pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání (2006) by měla být každá změna ve vzdělávání na konkrétní škole podložena analýzou výchozích podmínek dané školy a jejím následným vyhodnocením. K analýze lze využít jak data z minulosti (např. výroční zprávy, zápisy z inspekčních zpráv, rozhovory vedené s žáky, učiteli, rodiči), tak i nové informace od žáků, učitelů, rodičů, zástupců kraje atd.. Učitelé by se měli vyjadřovat ke všem podstatným aspektům života školy (od materiálních podmínek, přes vzdělávání až po klima školy), rodiče by měli sdělit co od školy očekávají, co považují za důležité, od žáků je pak užitečné dozvědět se co se jim ve škole líbí, co by změnili, jaké mají představy o svém vzdělávání. Tyto informace lze získat ústně, písemně, pozorováním, diskusí. Rozhovory jsou však v tomto případě značně časově náročné, nejrychlejší formou je forma písemná. Lze použít dotazník pro učitele, žáky a rodiče. K získaným datům je dobré uspořádat diskusi, které se mohou zúčastnit jak učitelé, tak rodiče žáků, vedení školy, zřizovatel zařízení atd..

Dalším krokem přípravné fáze je naplánování tvorby školního vzdělávacího programu. To spočívá v personálním zabezpečení, sestavení dílčích týmů a vymezení konkrétní odpovědnosti za přípravu jednotlivých částí programu, dále v časovém rozvržení tvorby, koncepční a obsahové vymezení tvorby, a také organizační propojení jednotlivých kroků.

Podle Prášilové (2006) je při tvorbě vzdělávacího programu potřeba projít celým procesem tvorby a ne jen ho automaticky převzít. Při konstrukci vzdělávacího programu je možné se opřít o praxi ověřený postup. Během tohoto postupu se zjišťuje kdo, proč se má vzdělávat, jaké jsou nynější postoje, znalosti, dovednosti, zkušenosti, co se má žák po absolvování umět. Rozhoduje se o časovém harmonogramu plánovaného vzdělávání, o jeho organizaci, o vzdělávacích strategiích, o potřebných studijních oporách a způsobu, kterým bude ověřeno, zda bylo plánovaného cíle dosaženo.

Postup je takový :

- zjištění vzdělávacích potřeb a určení specifík osob, kterých se tyto potřeby týkají
- vytýčení tzv. programového cíle, což je konkrétně a kontrolovatelně pojmenovaný výstup z programu
- rozpracování tohoto cíle do konzistentních dílčích realizačních cílů uspořádaných v času
- určení vhodného učiva, doplnění dalšími realizačními nástroji vzdělavatele (metody, organizační formy, učební úlohy, pomůcky, potřeba atp.)

- stanovení postupů (a nástrojů) pro ověření, zda a jak bylo dosaženo stanovených cílů

Kratochvílová (2006) doporučuje při tvorbě vzdělávacího programu číst a diskutovat o současných profesních požadavcích na trhu práce, zajímat se o výsledky žáků v mezinárodních srovnávacích studiích, diskutovat s rodiči o jejich požadavcích na školu, diskutovat s žáky, provést analýzu jejich názorů na školu, zapojit se do srovnávacích testů a analyzovat jejich výsledky, navštívit pilotní i nepilotní školy, číst pedagogický tisk, diskutovat s kolegy o metodách práce, hledat s nimi společná řešení problémů, navštěvovat se s kolegy vzájemně na svých hodinách, zúčastňovat se vzdělávacích akcí. Dále uvádí, že tvorba vzdělávacího programu je náročný úkol, na který je třeba dostatek času.

V tomto bodu se s ní shoduje také Eger (2006), zmiňuje se, že změny nelze provádět v časovém stresu, bez předchozí přípravy, bez klíčových pracovníků a zejména bez komunikace mezi pracovníky.

Dle Prášilové (2006) lze na vzdělávací program nahlížet jako na projekt výuky sloužící k překlenutí výkonnostní mezery mezi standardní (požadovanou, budoucí, plánovanou, optimální) výkonností a současnou úrovní výkonnosti jedince. Pro jeho tvorbu existují ověřené postupy, jejichž různé modifikace předkládají odborníci v učitelské praxi. Dodržení těchto postupů pak zaručuje, že tvůrce projektu neopomene na žádný z potřebných kroků, pomocí nichž se program tvoří. Při tvorbě vzdělávacího programu je nutné se předem důkladně seznámit s požadavky kladenými na výslednou podobu tohoto programu.

Při tvorbě vzdělávacího programu je třeba zohlednit charakter vzdělávací služby, kterou škola má. Je nutné uspokojit jedním vzdělávacím programem očekávání a potřeby všech klientů školy. Školní vzdělávací program pak může být považován za jakýsi produkt školy.

1.2.3 Analýza vzdělávacích potřeb a analýza účastníků vzdělávání

Prášilová (2006) uvádí: Belcourt a Wright (1998) citují Kaufmana a uvádí následující rovnici: Ke konkrétnějšímu určení disproporce mezi tím, co je, a tím co je žádoucí slouží tzv. analýza potřeb. Jejím cílem je přesně vymežit výkonnostní mezeru, kterou by bylo možno zaplnit vzdělávacím programem.

Výkonnostní mezera, která má být zaplněna ŠVP je dána rozdílem mezi úrovní vzdělání absolventa školy a úrovní vzdělání žáka do školy nastupující. V rámci analýzy

vzdělávacích potřeb je tedy potřeba přesně formulovat požadovanou úroveň absolventa školy a zjistit úroveň žáků, kteří do školy teprve přicházejí (do 1. ročníku). Porovnáním obou krajních poloh pak můžeme specifikovat výkonnostní mezeru.

Úroveň absolventa školy je označována jako profil absolventa, popisuje to, co absolvent školy prokazatelně dokáže. Jeho vymezení je náročné a měl by uspokojovat potřeby a očekávání všech klientů školy. Avšak klientů je mnoho a někdy se jejich očekávání mohou navzájem vylučovat. Je potom na rozhodnutí školy, jak profil absolventa naplní. Škole, která by se chovala příliš komerčně, v tom brání bariera v podobě RVP a platných předpisů.

Úkolem vzdělávacích programů je tedy překlenout výkonnostní mezeru a tak naplnit potřebu vzdělávání. Pro dobrou účinnost vzdělávacího programu je zapotřebí přesně identifikovat vzdělávací potřebu, děje se tak tzv. analýzou vzdělávacích potřeb. V rámci ní se vymezují disproporce mezi stávajícím a žádoucím stavem výkonnosti vzdělávaných. Aby byl vzdělávací program účinný, musí jeho tvůrce akceptovat složení souboru vzdělávaných, a proto se provádí tzv. analýza účastníků vzdělávání. Při níž se zjišťuje především schopnost účastníků učit se, a také homogenost souboru dle různých kritérií. Projektant vzdělávacího projektu má tím jednodušší práci, čímž je soubor vzdělávaných homogennější.

1.2.4 Výukový cíl jako základní stavební jednotka vzdělávacího programu

Dle Prášilové (2006) je cíl základní stavební jednotkou každého projektu. Z výukových cílů uspořádaných do určitých úrovní se tak stává nosná kostra vzdělávacích programů. Všechny úrovně cílů je potřeba postupně dosáhnout. Hierarchie úrovní cílů je uspořádána do tvaru pyramidy od nejobecnějšího, nazývaného v odborné literatuře jako programový (konečný, finální), přes potřebný počet úrovní cílů specifických (označovaných jako dílčí, realizační, specifický). Při realizaci vzdělávacího programu se postupuje od nejnižší úrovně, tedy od specifických cílů, až se postupně dosáhne výsledného žádoucího programového cíle. Cíle jsou projektovány tak, aby vždy zvládnutí nižší úrovně cílů bylo předpokladem pro úspěšné zvládnutí cílů v úrovni následující.

Při tvorbě vzdělávacího programu si stanovujeme výukové cíle. Ty mohou být chápány jako představa o kvantitativních i kvalitativních změnách jednotlivých žáků, kterých má být v systému výuky dosaženo za stanovenou časovou jednotku (vyuč.hodina, pololetí,

rok, tři roky apod.) Na výukový cíl tedy můžeme pohlížet jako na účel, záměr výuky, a také jako na výstup, výsledek výuky. Pro žáka je akceptovaný výukový cíl hnacím motorem, který mu umožňuje provádět sebehodnocení, pro učitele pak je výukový cíl vodítkem projektování výuky při volbě účinných nástrojů, výcvikových metod, organizačních forem, pomůcek.

Podle Národního programu rozvoje vzdělávání v České republice - Bílá kniha (2001), v souladu se Všeobecnou deklarací a mezinárodními pakty o lidských právech, Evropskou chartou lidských práv, Úmluvou o právech dítěte, Ústavou České republiky a Listinou základních lidských práva a svobod, s nimiž se Česká republika ztotožňuje, musí být cíle odvozovány jak z individuálních, tak společenských potřeb. Vzdělání se nevtahuje jen k rozvoji rozumových schopností, ale i k osvojení si sociálních a dalších dovedností (duchovních, morálních, estetických, žádoucím vztahům k lidem i ke společnosti jako celku, ke emocionálnímu a volnímu rozvoji).

Vzdělávací soustava se tedy zaměřuje na následující cíle:

- rozvoj lidské individuality - péče o psychické a fyzické zdraví, podpora seberealizace a schopností jedince, kognitivní, psychomotorický a afektivní rozvoj člověka
- zprostředkování historicky vzniklé kultury společnosti – ta je obsažená ve vědách, technice, umění, pracovních dovednostech, morálních hodnotách. Je tak zajištěna plynulá kontinuita minulosti, přítomnosti a budoucnosti, uchování a rozvoj národní, kulturní a jazykové identity
- výchova k ochraně životního prostředí – vytvoření citového vztahu k přírodě, utváření zdravého životního prostředí
- posilování soudržnosti společnosti – výchova k lidským právům a také k multikulturalitě
- podpora demokracie a občanské společnosti
- výchova k partnerství, spolupráci a solidaritě, k evropské a globalizující se společnosti
- zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky a prosperity společnosti
- zvyšování zaměstnavatelnosti

1.2.5 Akceptace výukového cíle při tvorbě vzdělávacího programu

Při tvorbě ŠVP musíme mít na paměti cíle, kterých chceme dosáhnout. Důležité je ale také znát jednotlivé vlastnosti těchto cílů. Prášilová (2006) uvádí, že jsou jimi komplexnost, konzistentnost, kontrolovatelnost a přiměřenost.

Komplexnost znamená plánování změny osobnosti žáka na všechny oblasti jeho vývoje. Podle Košťátkové (1998) je třeba rozvíjet žákovi vědomosti (fakta, pojmy, zákony...), dovednosti (pracovní, sociální, pohybové...), hodnotovou orientaci (zájmy, přesvědčení, postoje...) i vlastnosti (rozsah paměti, vůle, emoce...).

Musíme se tedy zaměřit na oblast kognitivní, psychomotorickou a afektivní. Výukový cíl by měl zahrnovat všechny tři oblasti stejným dílem. Výukové cíle od sebe nejsou vždy striktně odděleny, ale mohou se navzájem prolínat.

Konzistentnost (neboli soudržnost) znamená podřízenost nižších cílů vyšším. Dosažení vyššího cíle je závislé na naplnění cíle nižšího. Znamená to tedy řazení cílů od nejobecnějších až po ty nejkonkrétnější, od nejsnadnějších po nejobtížnější. Měli bychom mít na paměti také mezioborovou a mezipředmětovou soudržnost.

Kontrolovatelnost je potřeba vědět, zda jsem dosáhl vytýčeného cíle a v jaké kvalitě. Zamýšlené změny v osobnosti žáka nejsou vždy zvenku uchopitelné nebo měřitelné. Dle Pelikána (1995) lze velmi dobře změřit výkony žáka (výrobek, výkres, test, prokázaná dovednost) a sledovat také míru dosažené změny. Avšak rozvoj charakterových a volných vlastností, skutečných postojů, rozvoj intelektuálních schopností atd. lze zjistit a hodnotit jen velmi obtížně. Kontrolovatelnost výukového cíle lze zabezpečit v případě, že formulace cíle bude obsahovat tři složky. Jsou to požadovaný výkon, normu výkonu a podmínky výkonu. Bude mít tedy podobu výkonnostního standartu žáka za pevně stanovených podmínek. Proto se definují z pohledu žáka. Cíle z vyšších úrovní hierarchie jsou vždy formulovány obecněji než cíle z nižších kategorií. Zahrnují totiž větší obsah látky

Přiměřenost se týká náročnosti stanovených výukových cílů s ohledem na vstupní úroveň, individuální předpoklady a vzdělávací potřeby účastníků vzdělání, ale i s ohledem na vzdělávací podmínky. Podle Kalhous (2002) znamená stanovení takových cílů, které jsou náročné, ale zároveň pro většinu vzdělávaných dostupné. Příliš náročné a příliš jednoduché cíle mohou vzdělávané demotivovat.

1.2.6 Vyhodnocování vzdělávání jako součást vzdělávacího programu (evaluace a autoevaluace)

Hodnocení výsledků vzdělávání je procedura, která prokazuje, zda bylo dosaženo projektovaného programového cíle, případně dalších specifických cílů. Hodnocení nám také slouží k získávání dalších důležitých informací a nejen k hodnocení dosažení výukového cíle.

Na základě informací se můžeme dozvědět o tom, zda je program dobře sestaven a funkční, jaké má slabé stránky, jestli je vypracován účinně, zda byly peníze investované na realizaci vzdělávacího programu použity účelně, jak má být pokračováno atd.. Hodnocení má motivační účinek, poskytuje zpětnou vazbu. Pro hodnocení vzdělávání byly vyvinuty různé modely, všechny jsou založeny na stejném přístupu. Všímají si momentálních výsledků získaných v rámci realizace či okamžitě po ukončení realizace vzdělávacího programu, ale také jsou zaměřeny na potenciální, perspektivní účinky. Výsledky slouží k opravě procesu vzdělání i ke korekci programu samotného. Po ukončení vzdělání se sleduje zda jsou absolventi vzdělávacího programu schopni samostatně nově nabyté znalosti, dovednosti schopni využít v praxi. Ke zjišťování informací za účelem hodnocení se používají tyto diagnostické metody a techniky: 1, Reakce - dotazník, rozhovor 2, Učení – test, zkouška, dotazování, řešení úloh, zhotovení výrobku atd. 3, Chování – pozorování, rozhovor, analýza písemných podkladů, hodnocení výkonu 4, Výsledky - pozorování, analýza písemných materiálů apod..

Lektoři a vyučující zastávají při hodnocení vzdělávání významnou pozici. Provádějí průběžné hodnocení a upozorňují na možné problémy. Na konci výukového celku ověřují, zda bylo dosaženo výukových cílů. Rovněž se angažují při hodnocení, sledují, jak absolventi programu umí využít nově nabyté schopnosti, dovednosti a znalosti v běžném životě (Prášilová, 2006).

Dle Manuálu pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání (2006) je hodnocení běžnou činností učitele, kterou vykonává ve výuce (i mimo ni) po celý školní rok. Poměrně novým požadavkem je také autoevaluační činnost a to jak žáka, tak školy.

Cílem hodnocení je poskytnout žákovi zpětnou vazbu, díky níž žák zjišťuje, jak danou problematiku zvládá, co se naučil, v čem se zlepšil a v čem ještě chybí. Hodnocení žáka vychází ze stanovení jasných cílů a konkrétních kritérií, na jejichž základě může žák svou

práci hodnotit a poměřovat. Nedílnou součástí má být také konkrétní návod jak postupovat, aby žák přetrvávající nedostatky odstranil. Učitel má dbát na to, aby prostřednictvím hodnocení nedocházelo k rozdělování žáků na úspěšné a neúspěšné. Hodnocení by se tak mělo zaměřovat zejména na individuální pokrok každého žáka.

Škola by měla provádět autoevaluaci. A to v následujících oblastech:

- Je školní vzdělávací plán realizovatelný v praxi?
- Jsou zajišťovány potřeby jednotlivých žáků?
- Daří se komunikovat s rodiči žáků?
- Je výuka efektivní?
- Je ve škole pozitivní společenské klima?
- Je podporováno sebehodnocení žáků?
- Jsou žáci hodnoceni správným způsobem?
- Je práce učitelů efektivní?
- Pracuje vedení školy tak, jak je od něj očekáváno?
- Jsou vědomosti, dovednosti a postoje žáků dostačující?
- Má škola technické a hygienické podmínky ke splnění cílů, které si předsevzala?
apod..

Cílem autoevaluace je zhodnocení stavu a zpětná vazba, prostřednictvím níž jsou vyvozovány kroky vedoucí k zefektivnění procesu výuky, zdokonalení vzdělávacího programu a především k utváření klíčových kompetencí žáka.

1.2.7 Tvorba učebního plánu a osnov vzdělávacího programu, limitující faktory a finanční náročnost programu

1.2.7.1 Učební plány a osnovy

Dle Prášilové (2006) má učivo z hlediska postupu tvorby vzdělávacího programu až druhotný význam. Slouží k dosahování výukových cílů. Struktura učiva odpovídá jednotlivým doménám osobnosti vzdělávaného a od ní se odvíjí dělení výukových cílů na cíle kognitivní, psychomotorické a afektivní. Při tvorbě vzdělávacího programu, určeného

především dlouhodobému vzdělávání, se učivo uspořádává do celků. Jejich uspořádání a časovou dotaci řeší obvykle dokument nazvaný jako učební plán. Existuje více možností, jak učivo v učebních plánech uspořádat: podle předmětů, projektové uspořádání, modulové uspořádání. Tradici v českých zemích má předmětové uspořádání. Kritici poukazují na možnost izolace předmětů a volají po integraci, kde jsou preferovány mezioborové vztahy a spolupráce učitelů jednotlivých příbuzných předmětů. Toto je nazýváno projektové uspořádání učiva, má kořeny v americké pragmatické pedagogice. Závažnost učebních plánů pro jednotlivé typy i stupně škol je v různých zemích různá. Od přísné závaznosti až po možnost autonomně rozhodovat o dílčích úpravách. Při tvorbě rámcové osnovy programu vzdělávací akce je zapotřebí přihlídnout k co nejvyšší možné míře funkčnosti všech komponent, které budou mít ve svém souhrnu vliv na účinnost dosahování projektovaných cílů. Ve škole se pro jednotlivé předměty vytvářejí tzv. učební osnovy. Slouží ke konkrétnímu postupu vhodného pro dosahování projektových cílů. Autor zde formuluje výukové cíle, volí učivo, vymezuje rozsah, navrhuje metody práce, organizační formy, upozorňuje na mezipředmětovou provázanost atd..

1.2.7.2 Limitující faktory

Prášilová (2006) uvádí limity vzdělávacích programů. Mezi limitující faktory patří *zadavatel* a jeho vstupní zadání (představa zadavatele, vymezené podmínky – finance, čas, předpisy), *účastníci* (a jejich specifika), *lektoři a vyučující* – odbornost, zkušenost, pedagogické dovednosti..., *potřebné materiály* (jejich dostupnost a přiměřenost textů, stud, materiálů, dostupný software...), *čas* (doba trvání – doba přípravy programu i jeho trvání), *místo konání* (vybavení, počet učeben, velikost, umístění...), *finance* (vykalkulování finanční náročnosti projektu, nutné náklady, režijní náklady...). Na všechny tyto faktory je potřeba při tvorbě vzdělávacího programu brát zřetel.

2 ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY

Dle preambule Rámcově vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání (dále jen RVP ZUV) má umělecké vzdělání v českém školství dlouholetou tradici. Počátky hudebního vzdělávání sahají až do 17. století. Působením kantorů v 18. století, a také vznikem hudebních škol v 19. století, byla u nás založena tradice organizovaného hudebního vzdělávání. Počet hudebních škol rostl, a proto byl nad těmito školami stanoven odborný dohled školní inspekce. Po druhé světové válce byl u nás zaveden jednotný typ základních hudebních škol. V šedesátých letech 20. století se tyto školy transformovaly na Lidové školy umění (LŠU), ve kterých vznikaly také další obory – taneční, výtvarný a literárně-dramatický. V době normalizace však význam těchto škol poklesl tím, že byly zařazeny mezi školská zařízení. Teprve novelizace školského zákona po roce 1989 vrátila školám tohoto typu jejich původní statut i jméno – Základní umělecká škola. V současné době jsou základní umělecké školy součástí systému na sebe navazujícího uměleckého vzdělávání. Pomáhají podchytit a vzdělávat nadané a talentované jedince, odborně je připravit na neprofesionální uměleckou činnost, popřípadě na studium na středních a vysokých uměleckých a pedagogicky zaměřených školách, a také na studium na konzervatořích.

Umělecká tvorba je jedním z nejznámějších a nejuznávanějších produktů naší země většina našich světově uznávaných umělců a profesionálů získala základy svého uměleckého vzdělání právě na ZUŠ. Jejich struktura, široká síť a provázanost v systému uměleckého vzdělávání nemá dnes srovnání v evropském ani ve světovém měřítku.

Dle národního programu vzdělávání v České republice – Bílá kniha (2001) Základní umělecké školy hrají významnou roli v zájmovém vzdělávání a také plní funkci sociálně-preventivní. V Rámcově-vzdělávacího programu pro umělecké obory základního uměleckého vzdělávání (2007) se dozvídáme, že ZUŠ poskytují všem zájemcům, kteří projeví potřebné předpoklady, základní umělecké vzdělání v oboru hudebním, tanečním, výtvarném a literárně-dramatickém. Umělecká výchova je tak důležitým prvkem v rozvoji a kultivaci osobnosti široké základny žáků, studentů a dospělých. Proto mají základní umělecké školy zásadní výchovný význam pro jakékoliv studium a pro kvalitu budoucího života.

2.1 Cíle základního uměleckého vzdělávání uvedené v RVP ZUV

- utvářet a rozvíjet klíčové kompetence žáků a kultivovat tak jejich osobnost
- motivovat žáky k celoživotnímu učení a vzdělávání
- poskytnout žákům základy vzdělání ve zvoleném uměleckém oboru s ohledem na jejich potřeby a možnosti
- po odborné stránce připravit žáky pro vzdělávání ve středních školách, uměleckého nebo pedagogického zaměření a v konzervatořích, případně pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením
- vytvořit příznivé sociální, emocionální a pracovní klima, které aktivizuje motivaci a napomáhá účinné spolupráci

2.2 Klíčové kompetence v základním uměleckém vzdělávání uvedené v RVP ZUV

Klíčové kompetence v základním uměleckém vzdělávání jsou kompetence, které představují souhrn vědomostí, dovedností a postojů důležitých pro rozvoj žáka po stránce umělecké, pro jeho budoucí uplatnění jak v praktickém, tak i profesním životě. Jsou vyjádřením schopností žáka tvořit, vnímat a také interpretovat umělecké dílo. Umožňují mu vytvářet si kladný vztah k umění a kultuře, k ostatním lidem, k okolí i k sobě samému. Podstatou základního uměleckého vzdělávání je vybavit žáky klíčovými kompetencemi na takové úrovni, která je pro ně vzhledem k jejich osobnímu maximu dosažitelná.

Klíčové kompetence jsou formulovány totožně pro všechny umělecké obory základního uměleckého vzdělávání. Jejich utváření a rozvíjení je posláním jak přípravného studia, tak I. a II. stupně základního studia, studia s rozšířeným počtem vyučovacích hodin a studia pro dospělé.

Kompetence, které jsou u žáka rozvíjeny :

- žák nakládá s vědomostmi a dovednostmi, které mu umožňují samostatně volit a užívat prostředky pro umělecké vyjádření
- žák proniká do struktury a obsahu uměleckého díla, je schopen samostatně rozeznat jeho kvalitu

- žák prostřednictvím soustavné umělecké činnosti disponuje pracovními návyky, které spoluutvářejí jeho morálně volní vlastnosti a také hodnotovou orientaci
- žák se zapojuje do společných uměleckých aktivit a uvědomuje si svoji odpovědnost za společné dílo
- žák je vnímavý k uměleckým a kulturním hodnotám, které chápe jako důležitou součást lidské existence
- žák aktivně přispívá k vytváření i uchování uměleckých hodnot a k jejich předávání dalším generacím

2.3 Charakteristika oborů ZUŠ

2.3.1 Hudební obor dle RVP ZUV

Hudební obor v ZUV umožňuje žákovi prostřednictvím soustavné, aktivní a poučené interpretace, popřípadě vlastní tvorby a prostřednictvím osvojení si základních a nezbytných vědomostí získaných z oblasti hudební teorie využívat hudbu jako prostředku vzájemné komunikace i osobního uměleckého sdělení. Vzdělávací obsah Hudebního oboru je realizován ve třech oblastech. Jsou to Individuální interpretace a tvorba, Skupinová interpretace a Nauka o hudbě. V oblasti Individuální interpretace a tvorba žák osvojuje hru na nástroj, zpěv popřípadě hudební kompoziční techniku - skladbu. Žák nejprve získává základní hudební návyky a dovednosti, poté je rozvíjí nejen jako sólista, ale i jako spoluhráč v komorní a souborové hře. Později může uplatnit získané znalosti a talent v oblasti improvizace, komponování hudby, využívání moderních technologií v hudbě atp.. Nauka o hudbě umožňuje žákovi orientaci ve světě hudby, využívání a přenášení zkušenosti, dovednosti a vědomosti získané z praktických činností do vnímání hudby, prostřednictvím aktivního poslechu pak poučeněji interpretovat hudební dílo a kriticky je hodnotit. Cílem je vychovat vnímavého interpreta a posluchače schopného propojit hudební teorii s praxí a hlouběji prožít hudbu. Vzdělávací obsah Hudebního oboru je realizován ve vzdělávacích zaměřeních - Hra na klávesové nástroje, Hra na smyčcové nástroje, Hra na dechové nástroje, Hra na strunné nástroje, Hra na bicí nástroje, Sólový zpěv, Sborový zpěv, Elektronické zpracování hudby a zvuková tvorba, Hra na akordeon, Hra na cimbál, Hra na dudy nebo Skladba. Na základě vzdělávacího zaměření (stanoveného v RVP ZUV)

si škola vytvoří ve svém ŠVP tzv. studijní zaměření a to tak, že rozpracuje předepsaný vzdělávací obsah vzdělávacího zaměření (očekávané výstupy) do vyučovacích předmětů, jejichž názvy jsou pak uváděny na vysvědčení.

2.3.2 Výtvarný obor dle RVP ZUV

Výtvarný obor ZUV umožňuje žákovi prostřednictvím aktivní a poučené výtvarné činnosti využívat výtvarného jazyka, jako uměleckého prostředku komunikace. Studium ve výtvarném oboru nabízí různá témata na základě vnímání okolního světa, umožňuje na ně reagovat odpovídajícími výtvarnými prostředky, dává ucelený přehled o výtvarném umění, pomáhá formovat výtvarný názor a vnímat důležitost vlastní tvorby jako součást osobního naplnění. Vzdělávání ve výtvarném oboru rozvíjí výtvarné dispozice žáků, jejich vnímání, myšlení a vyjadřování, představivost, estetické cítění a tvořivost. Výtvarný projev je ovlivněn řadou schopností, jejichž rozvíjení se promítá do utváření osobnosti dítěte. S jeho rozumovým, emocionálním a výtvarným vývojem se také vyvíjejí výtvarné formy, které užívá a které ho obohacují. Žák se učí pojmenovávat a srovnávat výtvarné znaky a prvky výtvarného jazyka, s nimi i svoje pocity, postřehy a myšlenky. Navazuje a prohlubuje výtvarné vztahy, odráží názory druhých, respektuje odlišný výtvarný projev. Dokáže intuitivně a později také vědomě používat výtvarný jazyk, materiály a nástroje. Porozumění výtvarnému jazyku mu pomáhá nalézt celoživotní vztah k výtvarné kultuře. Vzdělávací obsah oboru je realizován ve Výtvarném vyjadřování a Výtvarné kultuře. V oblasti Výtvarné vyjadřování žák objevuje vizuálně vnímatelné znaky okolního světa a uměleckého díla, analyzuje náměty a prostřednictvím tvořivého výtvarného myšlení je uplatňuje ve vlastním výtvarném projevu. Žák tak získává vztah k materiálům, nástrojům a osvojuje si základní výtvarné techniky, postupy a dovednosti. V oblasti Výtvarná kultura se žák seznamuje s historií a vývojem výtvarného umění, uměleckou tvorbou v jednotlivých etapách vývoje a s využitím výtvarného jazyka v umělecké i mimoumělecké oblasti.

2.3.3 Taneční obor dle RVP ZUV

Taneční obor v ZUV umožňuje prostřednictvím pohybových a tanečních aktivit komplexně a systematicky rozvíjet jedince jak po stránce tělesné tak duševní. Každému žákovi, podle míry jeho schopností a zájmu, poskytuje základy odborného vzdělání, které mu umožní uplatnit se jako tanečník při nejrůznějších neprofesionálních aktivitách, v

povoláních, pro která je kultura pohybu vhodným předpokladem, případně pokračovat v dalším studiu směřujícím k profesionálnímu působení. Vzděláváním v tanečním oboru je žák seznamován se stavbou lidského těla, zákonitostmi pohybu a je mu poskytnuta orientace v různých oblastech spojených s tanečním projevem a kulturou pohybu. Vzdělávací obsah tanečního oboru je tvořen očekávanými výstupy, které jsou rozčleněny do vzájemně provázaných a podmiňujících oblastí – Taneční produkce a interpretace a Recepce a reflexe tanečního umění. Prostřednictvím vzdělávací oblasti Taneční produkce a interpretace se žáci seznamují se základy tanečních technik. Rozvíjí techniku pohybu a seznamuje se způsoby rozvoje a kultivace koordinačních, silových a vytrvalostních schopností, včetně kompenzace druhotných dopadů fyzické zátěže na organismus. Ve vzdělávací oblasti Recepce a reflexe tanečního umění si žák rozvíjí schopnosti porozumět komunikačnímu obsahu uměleckého díla a umělecké dílo hodnotit, chápat taneční umění v souvislostech, hodnotit prováděný pohyb i umělecký projev.

2.3.4 Literárně-dramatický obor dle RVP ZUV

Literárně dramatický obor (LDO) v základním uměleckém vzdělávání umožňuje prostřednictvím tvořivých dramatických činností (pohybových a mluvních hereckých i loutkářských, dramaturgických, hudebních, výtvarných a prací s loutkářskými prostředky) a činností slovesných (tvořivé psaní) rozvíjet umělecké vlohy žáka směrem k divadelnímu a slovesnému projevu. Základním principem uplatňovaným ve výuce je dramatická hra, která pracuje s výrazovými prostředky dalších druhů umění (literárního, výtvarného, hudebního). Ty jsou vzájemně propojeny. Rozvíjí se tak žákova schopnost vnímat, vytvářet a sdělovat lidské vztahy a jednání. Vzdělávací obsah dramatického oboru je tvořen očekávanými výstupy, které jsou v současné době členěny do tří vzájemně provázaných oblastí – Individuální tvorba, Skupinová tvorba a Recepce a reflexe umělecké tvorby. Vzdělání získané v dramatickém oboru žáci mohou využít v těch oblastech lidské činnosti, ve kterých se uplatní nezbytné specifické komunikační dovednosti a vysoká míra empatie. Dramatický obor také poskytuje spolehlivý základ pro další studium směřující k profesionálnímu uplatnění.

Dle Vzdělávacího programu LDO ZUŠ (schváleno MŠMT dne 30. června 2004 pod č.j. 22 558/2004-22 s platností od 1. 9. 2004) je Literárně-dramatický obor základních uměleckých škol oborem syntetizujícím. Rozvíjí dramatickou múzičnost dětí, mládeže

i dospělých, a tím i schopnost vnímat a tvořivě zobrazit lidské chování a jednání. Dramatická výchova je významným nástrojem rozvoje všech složek sociability žáků (schopnost sociálního citění, schopnost řešení složitých situací), ale také nástrojem rozvoje uměleckých vloh k divadelní a slovesné činnosti. Při studiu se prolínají pohybové techniky, mluvní a hudebně-rytmický projev. Žáci tak jsou vybaveni potřebnými dovednostmi pro přirozený, kultivovaný a tvořivý výraz. Součástí výuky v LDO jsou také základy historie dramatické a slovesné tvorby, návštěvy vybraných divadelních a filmových představení, výstav, koncertů a kulturních památek. Vzhledem k zaměření oboru se doporučuje spolupráce s ostatními obory ZUŠ, výchovně vzdělávacími zařízeními a kulturními institucemi.

Vzděláním v literárně-dramatickém oboru získávají žáci předpoklady pro uplatnění v široké oblasti sociálně zaměřených povolání, ve kterých úspěch závisí na vysoké míře empatie a specifických komunikačních dovednostech (např. služby pro osoby se speciálními a specifickými potřebami, zdravotnictví). Průpravné technické předměty (pohyb, mluva) ovlivňují připravenost žáků pro povolání, která vyžadují pohotové a pro posluchače srozumitelné vyjadřování (pedagog, právník apod.). Komplexní charakter výuky pomáhá žákům připravujícím se ke studiu učitelství mateřských a základních škol, na zdravotní škole obor dětská sestra, nebo na pedagogických fakultách v oboru dramaterapie, arteterapie, herní specialista. Na průpravných cvičeních se také zakládá rozvoj osobního potenciálu pro týmovou kooperaci a spolupráci uplatnitelnou a vyžadovanou v manažerských povoláních.

Literárně-dramatický obor vychovává z dětí a mládeže budoucí amatérské divadelníky, přednášeče, vzdělané a náročné diváky i čtenáře.

Práce v LDO ZUŠ je připravována jak z hledisek potřeb společnosti, tak i z hledisek vývojově psychologických a odborných. Tomu odpovídá také konečný, výchovně vzdělávací cíl oboru, tj. harmonický rozvoj osobnosti člověka:

- jeho tvořivého a odpovědného přístupu k životu
- jeho schopnosti osobitého a kultivovaného uměleckého projevu v oblasti divadelní
- jeho přednesové a slovesné schopnosti

- jeho poučenosti o specifice oboru (vývoji, druzích, funkcích) a z toho plynoucího zájmu
- aktivní uplatnění nabytých vědomostí a znalostí v kulturním životě naší společnosti

Dle Kořátkové (1998) umožňuje dramatický obor ZUŠ hru v její sociální podobě a je protipólem přetechnizovanému a anonymnímu světu. ZUŠ spolu s mateřskými, základními školami, zájmovými skupinami a sportovními oddíly doplňují současné rodiny o málo sourozencích. LDO u žáků rozvíjí inteligenci *řečovou* (sdělování názorů, jejich obhájení, psaní, slovní projev...), *zrakovou* (návrhy řešení imaginárních prostorů, živé obrazy, vytváření schémat různých činností...), *logicko-matematickou* (řešení logických problémů, časové plánování, rozvržení rolí a zodpovědnost za ně...), *pohybovou* (vstup do různých rolí, činnosti imaginárním prostředím...), *hudební* (užití hudby k pokreslení situace...), *sociální* (spolupráce s druhými, ochota jim naslouchat, umět respektovat názory jiných lidí...), a v neposlední míře také osobní inteligenci (vstup do daných rolí, pojmenování postoje k roli, rozumění svým pocitům, náladám...). Lze tedy mluvit o oboru syntetizujícím, který se zabývá rozvojem intuice i přísně logického myšlení.

Odborně vedená výuka v dramatickém oboru pomáhá včas podchytit nejtalentovanější jedince a připravit je ke studiu herectví, režie, dramaturgie, divadelní vědy, scénografie, loutkářství, organizace divadel, učitelství literárně-dramatického oboru na odborných středních a vysokých uměleckých školách, filosofických a pedagogických fakultách. Učitel LDO ZUŠ tak musí disponovat jak pedagogicko-psychologickými kvalitami, tak specifickými dovednostmi. Musí být extrémně tvořivý, empatický, znalý úrovně potřeb a zájmů svých žáků, má být pro žáky přirozenou autoritou, věřit v sebe, v žáka, v proces i produkt své práce. Je u ně důležitá sečtělost, znalost literatury, schopnost posoudit kvalitu uměleckého díla, musí mít motivační a vypravěčské dovednosti. Macková (2004) dále uvádí, že aktivní podíl žáků na výuce je nezbytnou součástí dramatického procesu. Učitel je tedy jakýmsi podporovatelem aktivity žáků. Podle Machkové (1980) se má učitel dramatiky zabývat schopnostmi žáka při rozhodování, zda ho vést k profesionalizaci či nikoliv. Má mu zadávat takové úkoly, které rozvíjí jeho schopnosti, nebo které kompenzují jeho nedostatky. Ideálním typem učitele LDO by byl absolvent herectví, který má herecký talent, vysokou míru talentu pedagogického, dostatek speciálních vědomostí a dovedností, který zvládá metodiku dramatické výchovy. Machková (2002) dále uvádí

(2002), že učitel musí umět vnímat sociální klima a atmosféru skupiny, měl by ji umět ji hodnotit, vycítit potřeby dítěte, aktivně na ně reagovat a zejména chápat dítě jako partnera.

Není dobré, aby každý žák LDO za svou perspektivu považoval vstup na profesionální dráhu. Žáci by si spíše měli uvědomovat, jak je dramatická výchova může změnit jako lidi, a to pokud možno v celé struktuře jejich osobnosti (Machková, 1980).

Cílem pedagogické práce v dramatické výchově by měl být jedinec, který se stane člověkem orientujícím se v sobě, ve světě (v oblasti sociálních vztahů, lidské práci a tvořivosti, přírodní a ekologické, kulturní, v etických hodnotách), člověkem kompetentním, který je schopen používat dovednosti a poznatky aktivně, odpovědně a tvořivě, člověkem schopným stálého rozvíjení a adaptace, člověkem vědomým si svých limitů a možností (Koťátková 1998).

2.4 RVP a ŠVP pro ZUV

Základní umělecké vzdělávání se člení podle §109 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) na přípravné studium, základní studium I. a II. stupně, studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin a studium pro dospělé. Další podrobnosti o organizaci a průběhu základního uměleckého vzdělávání stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ve vyhlášce č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání.

Přípravné studium zahrnuje poznávání, ověřování a rozvíjení předpokladů a zájmu žáků o umělecké vzdělávání. Žáci jsou vedeni k základním návykům a dovednostem, které jsou důležité pro jejich další umělecký vývoj. Vzdělávání na I. stupni základního studia je zaměřeno na rozvíjení individuálních dispozic a vloh žáků. Vzdělávání na II. stupni základního studia klade důraz na praktické uplatňování získaných dovedností a hlubší rozvoj zájmů žáků. Umožňuje jejich osobnostní růst v rámci aktivní umělecké činnosti a také přípravu ke studiu na vysokých školách s uměleckým či pedagogickým zaměřením. Studium s rozšířeným počtem vyučovaných hodin poskytuje žákům možnost hlubšího a obsahově náročnějšího studia. Studium pro dospělé pak umožňuje další rozvoj v uměleckých oblastech v metodicky fundovaném prostředí v souladu s koncepcí celoživotního vzdělávání.

Smyslem ZUV by nemělo být jen pouhé poskytnutí základů vzdělání žákům v jednotlivých uměleckých oborech, ale zejména to, že si jeho prostřednictvím žáci pěstují potřebné vlastnosti a žádoucí životní postoje. RVP ZUV je otevřený dokument, který bude v určitých časových etapách inovován podle měnících se potřeb žáků, zkušeností učitelů se ŠVP a měnících se potřeb společnosti.

ŠVP je dokument, který v souladu se zákonem 561/2004 Sb., zpracovává ZUŠ podle RVP ZUV. ŠVP vychází z konkrétních vzdělávacích záměrů školy, zohledňuje potřeby a možnosti žáků, reálné podmínky školy a má na zřeteli postavení školy v regionu i sociální prostředí, ve kterém bude vzdělávání probíhat. Při tvorbě ŠVP vychází škola z informací získaných na základě vlastního hodnocení. Vzdělávací proces na konkrétní škole se pak uskutečňuje podle ŠVP. Za vypracování ŠVP a za soulad s RVP ZUV odpovídá ředitel školy. Ten také koordinuje práci na tvorbě ŠVP nebo může jeho koordinaci pověřit svého zástupce nebo jiného člena pedagogického sboru. Samotná příprava ŠVP je výrazem pedagogické samostatnosti i odpovědnosti celé školy za průběh a výsledky vzdělávání. Proto se na zpracování jednotlivých částí ŠVP mají podílet všichni učitelé příslušné školy. ŠVP jako součást povinné dokumentace školy, musí být zpřístupněn veřejnosti, aby se každý zájemce mohl seznámit s jeho obsahem, nahlížet do něj, pořizovat si z něj opisy a výpisy a popřípadě požádat o kopii. Česká školní inspekce zjišťuje a hodnotí v rámci své inspekční činnosti naplnění ŠVP, jeho soulad s RVP ZUV a s právními předpisy.

Díky nové koncepci ŠVP pro ZUŠ by se měl zásadně změnit přístup k žákovi. Nepůjde primárně o to, naučit žáka bezchybně hrát nebo vyhrávat soutěže, ale prostřednictvím umění jej formovat jako člověka, který bude schopen vnímat umění a bude schopen se vyjadřovat uměleckými prostředky. V současné době se také uvažuje o konceptu „Umělecké přípravy“ jako přípravného studia. V něm by měli žáci možnost seznámit se prostřednictvím integrované výuky s různými druhy umění a účastnit se různých tvůrčích aktivit. Svým způsobem se „vyprofilovat“ a (spolu)určit, v čem by rádi pokračovali.

2.4.1 Etapy tvorby RVP a ŠVP pro ZUV

První etapa RVP ZUV byla zahájena v červenci roku 2005 a ukončena byla v prosinci téhož roku. Během této etapy byla vytvořena rámcová struktura dokumentu a pracovní podoba úvodních kapitol. Součástí tvorby bylo také připomínkové řízení, ve kterém se ředitelé ZUŠ vyjádřili k navrhované struktuře a pokusili se navrhnout další řešení.

Druhá etapa tvorby zahrnuje kalendářní rok 2006. V tomto roce došlo k dotvoření úvodních kapitol dokumentu, vytvoření části dokumentu věnované problematice vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami a vytvoření pracovní podoby kapitol věnovaných jednotlivým uměleckým oborům.

Třetí etapa tvorby probíhá v tomto školním roce 2007 – 2008 a zahrnuje dotvoření RVP ZUV do finální podoby, pilotní ověření tvorby ŠVP a vytvoření Manuálu pro tvorbu ŠVP.

První pracovní varianta dokumentu poslouží k pilotnímu ověřování tvorby školních vzdělávacích programů na pilotních školách. Smyslem pilotního ověřování by mělo být potvrzení schopnosti škol vytvořit si svůj ŠVP, zároveň dotvořit na základě podnětů, připomínek a zkušeností RVP ZUV do finální podoby a vytvořit Manuál pro tvorbu ŠVP. Závěrečná podoba RVP ZUV by měla být hotova v prosinci 2008 s následným schválením na počátku roku 2009.

V letech 2009/2010 se připravuje kampaň věnovaná školení k problematice RVP ZUV a tvorbě ŠVP. Od září roku 2011 se počítá se zavedením povinnosti učit podle vlastního ŠVP pro všechny ZUŠ.

2.4.2 Zásady pro zpracování školního vzdělávacího programu základních uměleckých škol

- je zpracováván v souladu s RVP ZUV
- zajišťuje rovnoprávný přístup k základnímu uměleckému vzdělávání pro všechny žáky, kteří prokáží předpoklady ke vzdělávání
- umožňuje realizaci diferencovaného a individualizovaného vyučování pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- vytváří předpoklady pro realizaci vzdělávacího obsahu s přihlédnutím k možnostem a potřebám žáků
- je zpracován tak, aby umožňoval učitelům rozvíjet tvořivý styl práce, neomezoval je při uplatnění časových i metodických odlišností, které vycházejí z jejich zkušeností a z konkrétních potřeb žáků
- je vytvářen jako relativně stálý dokument, jehož případné změny nesmí negativně zasáhnout do vzdělávacího procesu

- ŠVP může být podle potřeby inovován i přepracován, ale vždy s platností od 1. září následujícího školního roku a veškeré změny musí být včas zveřejněny
- dodržuje stanovenou strukturu

Minimální ani maximální rozsah ŠVP není stanoven. Povinné je pouze dodržení vymezené struktury zpracované v souladu s RVP.

2.4.3 Struktura školního vzdělávacího programu dle něj ZUŠ vytváří svůj ŠVP

- identifikační údaje : název ŠVP (popř. motivační název)
- předkladatel: název školy, adresa školy, IČO, jméno a příjmení ředitele, kontakty
- zřizovatel: název, adresa, kontakty
- popis školy: počet oborů, velikost, historie, současnost, charakteristika pedagogického sboru, dlouhodobé projekty, regionální a mezinárodní spolupráce, vybavení školy a její podmínky
- zaměření školy a její vize: výchovné a vzdělávací strategie (společně uplatňované postupy na úrovni školy nebo uměleckého oboru pro utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků)
- studijní zaměření nebo obor: názvy studijních zaměření nebo oborů, tabulace učebních plánů (příp. poznámky k učebním plánům) pro daná studijní zaměření nebo obory s uvedením názvů příslušných vyučovacích předmětů
- učební osnovy vyučovacích předmětů daného oboru nebo studijního zaměření: vzdělávací obsah vyučovacích předmětů daného oboru nebo studijního zaměření (rozpracované očekávané výstupy vzdělávacího zaměření)
- zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- vzdělávání žáků mimořádně talentovaných
- hodnocení žáků: zásady a způsob hodnocení
- platnost dokumentu: datum, podpis ředitele, razítko školy

2.4.4 Principy, na nichž je RVP pro ZUV založen

- rovného přístupu k uměleckému vzdělávání v základních uměleckých školách

- podpory pedagogické autonomie ve školách, profesní odpovědnosti učitelů a zavádění nových forem a metod ve výuce
- udržování a rozvíjení kulturních tradic
- zdůraznění směřování ke klíčovým kompetencím, které jsou provázané se vzdělávacím obsahem jednotlivých uměleckých oborů

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 ÚVOD

Jak už jsem dříve uvedla, hulínská ZUŠ byla vybrána jako pilotní škola pro zavádění a ověřování RVP ZUV. Ten vymezuje závazné rámce pro jednotlivé obory ZUŠ. Tyto rámce jsou na konci 7. ročníku I. stupně a 4. ročníku II. stupně (tedy v ročnících absolventských) pojímány jako závazné minimum a škola tak musí umožnit žákovi tyto předepsané způsobilosti ovládat. Škola si sama vytváří svůj vzdělávací program a tím je umožněná její maximální autonomie, specializace a profilace.

3.1 Cíl práce a výzkumu

Cílem mé bakalářské práce je podpora tvorby ŠVP pro ZUŠ Hulín pro LDO , a také podpora tvorby manuálu tvorby školních vzdělávacích programů pro ZUŠ, obor LDO. Ve spolupráci s vyučující LDO ZUŠ v Hulíně paní Lenkou Urbanovou jsem navrhla nový koncept vzdělávání v LDO. V praktické části bakalářské práce chci srovnat nynější a nový systém vzdělávání v LDO.

3.2 Druh výzkumu, metody výzkumu

Jako druh výzkumu jsem si zvolila výzkum kvalitativní.

Metody výzkumu jsem volila tak, aby byla zajištěna triangulace dat a tím i jejich platnost.

Jsou jimi:

- metoda verbální výpovědi odborného personálu ZUŠ
- analýza záznamů a dokumentů dosavadních osnov pro edukaci na ZUŠ LDO

pozorování a poznatky získané praxí v ZUŠ

3.3 Výběr výzkumného vzorku

Výběr výzkumného vzorku byl záměrný, základním vzorkem byly pilotní ZUŠ, výběrovým vzorkem pak byla ZUŠ v Hulíně, která mi umožnila práci na výzkumu.

3.4 Průběh výzkumu

Na základě předchozích kontaktů s ZUŠ v Hulíně jsem si domluvila náslechy a konzultace s odborným personálem, tedy ředitelkou ZUŠ Mgr. Emilií Šimordovou a vyučující LDO

paní Lenkou Urbanovou. Pravidelně jsem navštěvovala vyučování LDO a to ve všech ročnících ZUŠ. Díky těmto náslechům a mému předchozímu vzdělání v tomto oboru jsem mohla prakticky ověřit současný stav vzdělávání v LDO a získat tak lepší náhled na nutnost změny výuky. Také jsem dostala možnost účastnit se interních diskusí vyučujících ZUŠ Hulín a dále jsem se setkala s vyučující LDO pilotní ZUŠ Františka Jílka v Brně Mgr. Danielou Jonášovou. Během několika měsíců jsme intenzivně pracovali na sestavení nového vzdělávacího programu pro LDO. Výsledkem je návrh ŠVP ZUV pro LDO, který bude odevzdán na MŠMT, kde bude posouzena jeho kvalita. V případě, že bude shledán kvalitním, poslouží jako vzor pro ostatní ZUŠ.

4 ŠVP ZUV, ZUŠ HULÍN

4.1 Identifikační údaje

Název ŠVP: Malá škola, velké věci (bude upřesněno)

Předkladatel: Základní umělecká škola Hulín

Název školy: Základní umělecká škola Hulín

Adresa: Náměstí Míru 123, 768 24 Hulín

IČO: 63458641

Jméno a příjmení ředitele: Emílie Šimordová

Kontakty: telefon, fax: 573 350 605

e-mail: zus.hulin@volny.cz

www.zushulin.org

Zřizovatel: Zlínský kraj

Adresa zřizovatele: Tř. T. Bati 21, 76190 Zlín

4.2 Popis školy

4.2.1 Počet oborů, velikost školy

Základní umělecká škola Hulín nabízí vzdělání ve třech oborech - hudebním, výtvarném a literárně-dramatickém.

Škola má cílovou kapacitu 380 žáků. V současné době je v hudebním oboru vyučováno 245 žáků, v dramatickém oboru 73 žáků a ve výtvarném oboru 44 žáků.

Na škole pracuje 19 pedagogických pracovníků, 1 účetní a 1 školnice / uklízečka /.

4.2.2 Historie

Hudební vzdělání má v Hulíně dlouholetou tradici. Historické kořeny sahají až k 19. století. Hudebnost dětí a mládeže v Hulíně podporovali a rozvíjeli zdejší varhaníci – profesor Volný, Antonín Kašpar a učitel hudby František Zapletal.

V roce 1954 vznikl v Hulíně kurz hudební výchovy při Osvětové besedě. V prvním roce své činnosti měl 40 žáků.

V roce 1959 byl v Hulíně podán návrh na zřízení hudební školy. Návrh byl uskutečněn až v roce 1964, kdy byla zřízena pobočka při LŠU v Kroměříži. Od školního roku 1966/67 patřila pobočka v Hulíně pod ředitelství LŠU v Holešově. Dosavadní prostory školy (bývalá kaplanka fary) nevyhovovaly, proto byl podán návrh na přestěhování pobočky. Návrh byl schválen a po rekonstrukci bývalé družiny byla pobočka přestěhována do nynějších prostor na Náměstí Míru.

V srpnu 1978 byla škola osamostatněna a od 1. 1. 1996 byla zřízena jako samostatná příspěvková organizace. V listopadu 2000 ZUŠ získala nové prostory v přízemí budovy pro výuku žáků LDO. O rok později výtvarný obor zahájil výuku v uvolněných prostorách, které nabídly vyhovující podmínky pro výuku.

4.2.3 Současnost

V současné době probíhá výuka v budově školy na Náměstí Míru. Škola má výhodnou polohu v centru města. Navštěvují ji především žáci z Hulína, ale také žáci z okolních vesnic. Dalším místem poskytovaného vzdělání je ZŠ Kostelec u Holešova, kde jsou vyučováni žáci v hudebním oboru hře na housle, zobcovou flétnu a kytaru.

Na škole vyučuje stabilizovaný pedagogický kolektiv, který se svými žáky dosahuje ve výchovně vzdělávací práci velmi pěkných výsledků. Žáci v hudebním oboru se realizují v souboru zobcových fléten, smyčcovém souboru, Dechovém orchestru Morava, v Přípravném pěveckém sboru Zvonečky a v Dětském pěveckém sboru Zvonky. Škola sehrává významnou úlohu v kulturním vyžití Města Hulína i v regionu. Stále se zvyšuje kvalitní prezentace žáků, což se odráží i v zájmu rodičů o výuku svých dětí na této ZUŠ. Každoročně žáci vystupují na mnoha veřejných koncertech a kulturních akcích. Tradicí se staly vánoční koncerty, komponovaný pořad „Jak se pečou Vánoce“, pořady žáků LDO, výstava prací žáků výtvarného oboru a řada dalších. Ke zkvalitnění práce žáků a k jejich motivaci přispívají ukázkové hodiny pro rodiče, třídní besídky, poznávací zájezdy a soustředění žáků, které mají významnou roli v činnosti školy. Nejvýraznějších úspěchů i v mezinárodním měřítku dosahují žáci pěveckého oddělení a Dětský pěvecký sbor Zvonky. V mezinárodních soutěžích získávají každoročně nejvyšší ocenění. Výrazných úspěchů

dosahuje i Dechový orchestr Morava, který se prezentuje nejen v Hulíně a okolí, ale také na hudebních festivalech a v zahraničí, např. v Dánsku, Rakousku a Francii.

Součástí hudebního života jsou také koncerty učitelů a vystoupení posluchačů kroměřížské konzervatoře, které žáky motivují k profesionálním hudebním výkonům.

Absolventi školy mají možnost získané vědomosti a umělecké dovednosti uplatnit v dalším studiu na uměleckých školách, nebo se v rámci města aktivně zapojit ve Smíšeném pěveckém sboru Smetana Hulín, Hanácké dechové hudbě Hulíňané a v divadelním souboru Kabaret.

Velký důraz je kladen na spolupráci s rodiči žáků. Škola je koncipovaná jako otevřená, rodiče mohou kdykoli navštívit učitele a po dohodě s vyučujícím se osobně zúčastnit výuky svých dětí. Spolupráce rodičů napomáhá efektivnímu rozvíjení uměleckých předpokladů dětí. Při škole pracuje Sdružení rodičů a přátel dětí při ZUŠ a Sdružení rodičů při Dechovém orchestru Morava. Důležitým informačním zdrojem jsou webové stránky, které jsou pravidelně aktualizovány a které přinášejí informace o chodu školy nejen rodičům, ale i široké veřejnosti. O všech aktivitách informuje ZUŠ rodiče i veřejnost prostřednictvím občasníku Liduška, který je pravidelně vydáván koncem školního roku.

4.2.4 Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor má v současné době 19 vyučujících. 18 učitelů splňuje požadovanou kvalifikaci, 1 vyučující požadovanou kvalifikaci nespĺňuje. 6 pedagogů má vysokoškolské vzdělání, což se projevuje na celkové úrovni a kvalitě vzdělávání. V rámci zkvalitnění výuky se všichni učitelé účastní dalších vzdělávacích aktivit dle aktuální nabídky.

4.2.5 Regionální spolupráce

Základní umělecká škola Hulín spolupracuje s řadou subjektů a institucí. Tato spolupráce přináší pozitiva do výchovně vzdělávací činnosti školy.

Jedná se o tyto instituce:

- Zlínský kraj /zřizovatel školy/
- Město Hulín /vlastník budovy/
- ZŠ Nábřeží Hulín

- ZŠ Kostelec u Holešova
- MŠ v Hulíně a Záhlinicích
- Konzervatoř P. J. Vejvanovského Kroměříž /koncerty posluchačů konzervatoře pro žáky v rámci výuky Nauka o hudbě/
- Církevní konzervatoř Kroměříž /ukázkové hodiny práce PHV pro posluchače konzervatoře/
- ZUŠ ve Zlínském kraji /předávání zkušeností na soutěžích, přehlídkách a setkáních/
- Kulturní klub Hulín /organizace společných akcí/
- Smíšený pěvecký sbor Smetana Hulín /společné koncerty/
- Dětský pěvecký sbor Tulipán ZUŠ Bojkovice /výměnné koncerty/
- Dětský pěvecký sbor Moravské děti Holešov /společné koncerty/
- Hanácká dechová hudba Huliňané /společné koncerty/

4.2.6 Mezinárodní spolupráce

Mezinárodní spolupráce pomáhá k vzájemné výměně zkušeností a obohacuje o nové poznatky a zážitky jak žáky, tak i učitele.

Škola spolupracuje s těmito zahraničními partnery:

Dechový orchestr z Dolnej Súče /Slovenská republika/

Dechový orchestr Morava ZUŠ Hulín spolupracuje od roku 2002 se slovenským dechovým orchestrem z Dolnej Súče. Každoročně jsou připravována výměnná setkání spojená s vystoupením obou orchestrů nejen v Hulíně a Dolnej Súči, ale i v jiných městech České a Slovenské republiky. Orchestry společně vystupovaly např. v Trenčianských Teplicích, Luhačovicích a v Kroměříži.

Základní umělecká škola Zlaté Moravce /Slovenská republika/

V roce 2006 ZUŠ Hulín navázala mezinárodní spolupráci se slovenskou Základní uměleckou školou Zlaté Moravce. Pravidelně se uskutečňují výměnné koncerty žáků a učitelů.

Škola v Berkhamstedu /Anglie/

Mezinárodní spolupráce byla ve školním roce 2006 - 2007 rozšířena o nové kontakty s anglickou školou v Berkhamstedu.

4.2.7 Vybavení školy a její podmínky

Budova školy sídlí na hulínském náměstí. V přízemí školy vpravo se nachází učebna pro výuku žáků dramatického oboru, sklad pro kostýmy a učební pomůcky a WC. Učebna dramatického oboru je vybavena pódium, novým nábytkem pro učební pomůcky. K dispozici je televize, DVD přehrávač, video, CD přehrávač, PC, elektrické klávesy a řada učebních pomůcek pro výuku.

V přízemí školy vlevo je učebna a pracovní místnost pro výuku žáků výtvarného oboru. Pracovní učebna výtvarného oboru je vybavena elektrickou vypalovací pecí, hrnčířským kruhem, lisem, PC a řadou učebních pomůcek sloužících k výuce výtvarného oboru.

V 1. podlaží je učebna pro výuku hudebního oboru a hudební nauky, koncertní sál s křídlem a pianinem, 9 dalších učeben pro výuku žáků hudebního oboru, sklad hudebních nástrojů, kancelář a WC. Ve všech učebnách hudebního oboru pro individuální hru na nástroj je k dispozici pianino.

Třídy jsou vybaveny novým nábytkem, ekologickou magnetickou tabulí, k dispozici je video, DVD, CD přehrávač, klavír, elektrické klávesy, orffův instrumentář a další učební pomůcky. Žáci pracují s pracovními sešity, magnetickými tabulkami a celou řadou moderních materiálů.

Žákům ZUŠ pronajímá dechové nástroje dřevěné a žesťové, smyčcové nástroje, kytary a akordeony. Archiv notového materiálu se postupně rozšiřuje o novinky. Pedagogům jsou k dispozici 2 kopírky a 7 PC. Všechny počítače jsou napojeny na internet. Škola vlastní videokameru, fotoaparát, dataprojektor, skener, DVD a CD přehrávače a další techniku potřebnou k výuce. Budova je zabezpečena bezpečnostními čidly a alarmem.

4.3 Zaměření školy a její vize

Motto : *"Nehledej co kdo neumí - hledej u každého talent, kterým jej příroda vybavila a snaž se jej využít ve prospěch všech."*

Neznámý autor

Cílem školy je poskytnout žákům souhrn vědomostí, dovedností a postojů důležitých pro rozvoj žáka po stránce umělecké a pro jeho budoucí uplatnění v praktickém i profesním životě. Učitelé se snaží školu proměnit v prostředí, kde se dětem dostává nejen kvalitní a kvalifikované vzdělávací péče, ale kde se současně cítí bezpečně a spokojeně. Připojuje se ke vzdělávacím trendům v Evropě a chce rozvíjet u žáků kompetence, které jsou nezbytné pro život v 21. století. Nabízí žákům kreativní vzdělávání, které je povede k získání základních hudebních dovedností a návyků, všeobecného hudebního, výtvarného a dramatického přehledu a vypěstování radosti a potěšení z umění. Vede žáky ke schopnosti tvořit, vnímat umělecké dílo a interpretovat je. Vychovává žáky k pozitivnímu vztahu k umění a kultuře, k ostatním lidem i k sobě samému.

Cílem je zaměřovat se na celkové kulturní prostředí školy a její estetiku, na kvalitu řízení a na systém mezilidských vztahů. Důležitou složkou je kvalifikovaný a kvalitní učitelský kolektiv, útulné a přívětivé školní klima, příjemné vystupování a vyjadřování učitelů, autorita, důslednost a kladný a spravedlivý přístup k žákům. Všechny tyto faktory jsou dány především vztahy mezi učiteli a žáky, učiteli a rodiči, učiteli a ostatními zaměstnanci školy, vztahy mezi vedením školy a pedagogickým sborem a v neposlední řadě mezi žáky samotnými. Dále je třeba rozvíjet loajalitu ke škole, která je dána podporou cílů školy a zájmem o vše, co s touto prací souvisí.

4.3.1 Priority školy

- mezioborová spolupráce
- plné nasazení pracovního potencialu všech zaměstnanců
- práce s novými kreativními metodami a pomůckami
- podpora dalšího vzdělávání učitelů
- týmová spolupráce pedagogického sboru a odborná způsobilost
- prezentace žáků na veřejnosti
- začlenění žáků hudebního oboru do souborových aktivit školy
- příprava žáků pro práci v reprezentativních tělesech školy - Dětském pěveckém sboru Zvonky a Dechovém orchestru Morava
- příprava mimořádně talentovaných žáků k přijetí na umělecké školy

- útulná, příjemná a téměř rodinná atmosféra
- vzájemná spolupráce s rodiči a širokou veřejností
- regionální a mezinárodní spolupráce

4.4 Výchovné a vzdělávací strategie

4.4.1 Kompetence k umělecké komunikaci- ZUŠ Hulín

- vede žáky k samostatné volbě a užití prostředků pro umělecké vyjádření
- vede žáky k otevřené a správné komunikaci
- rozšiřuje slovní zásobu o odborné termíny z umělecké oblasti
- vede žáky k poznání a porozumění umění prostřednictvím soustředěné, vědomé reflexe a vlastní tvorby
- požaduje používání výrazových prostředků odpovídajících společenské situaci
- vede k prezentaci vlastních myšlenek a nápadů
- vede k pozitivnímu vnímání
- vede žáky k pozitivní prezentaci a reprezentaci sebe, školy a města na veřejnosti
- je příkladem v komunikaci
- podporuje kreativitu každého jedince
- vybírá vhodné metody postupů se zřetelem na věk a zkušenosti žáků
- propojuje teorii a praxi v souvislosti s danou látkou
- oceňuje kreativitu, samostatnost, netradiční způsoby učení
- podporuje zdravé kritické myšlení, sebekritiku
- rozvíjí u žáků schopnost vést dialog, diskutovat o problému
- učí žáky naslouchat druhým
- seznamuje žáky s prostředky verbální a neverbální komunikace
- učí žáky prezentovat své výsledky, zhodnotit výsledky své práce

4.4.2 Kompetence osobnostně sociální- ZUŠ Hulín

- vede žáky k užívání specifického jazyka umění jako prostředku k vyjádření jevů, vztahů, prožitků, emocí a představ
- učí žáky spolupracovat v týmu, ve skupině
- učí vzájemné pomoci, ohleduplnosti a toleranci
- rozvíjí mezilidské vztahy
- řídí se společně vytvořenými pravidly, dodržuje jejich plnění
- netolerují se projevy nesnášenlivosti, rasismu, šikany, násilí
- učí žáky kriticky myslet, přijmout kritiku od druhých
- zapojuje žáky do společných uměleckých aktivit
- učí žáky zodpovědnosti za společné dílo
- učí žáky vážit si práce druhých
- zohledňuje rozdíly v pracovním tempu jednotlivých žáků
- umožňuje zažít pocit úspěchu
- navozuje situace, v nichž má žák radost z učení
- učí trpělivosti, povzbuzuje

4.4.3 Kompetence kulturní – ZUŠ Hulín

- učí žáka vážit se uměleckých hodnot a předávat je dalším generacím
- učí poznávat, ocenit a chránit tradice a kulturní dědictví
- vede žáky k pozitivnímu postoji k uměleckým dílům, smyslu pro kulturu a tvořivost
- aktivně zapojuje žáky do kulturního dění
- umožňuje a podporuje návštěvu koncertů, operních a divadelních představení, galerií, výstav
- zapojuje žáky aktivně do soutěží, koncertů a vystoupení
- vede žáky k estetické výchově / kultura chování, oblékání /

- pomáhá žákům vytvořit si postoj k uměleckým dílům
- vede žáky k úctě k tradicím

4.5 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Práce se žáky s jednotlivými typy speciálních vzdělávacích potřeb budou blíže specifikovány později. S těmito žáky bude ZUŠ pracovat ve spolupráci s rodiči na základě podkladů pedagogicko-psychologické poradny nebo speciálně-pedagogického centra.

4.6 Vzdělávání žáků mimořádně talentovaných

Zařazení mimořádně talentovaných žáků do základního uměleckého vzdělávání vyžaduje od učitelů náročnější přípravu na vyučování v jednotlivých studijních zaměřeních. Pro tyto žáky je zapotřebí zvýšené motivace k rozšiřování základního učiva do hloubky. Na žáky klade učitel vyšší nároky odpovídající jejich dovednostem a schopnostem. Žáci jsou zapojováni do soutěží a ve zvýšené míře reprezentují školu na veřejnosti.

4.7 Hodnocení žáků

4.7.1 Zásady a způsob hodnocení

Pravidla pro hodnocení se řídí vyhláškou č. 71/ 2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání.

- 1) Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení bude vyjádřeno klasifikací.
- 2) Žák je v jednotlivých předmětech hodnocen na vysvědčení těmito stupni prospěchu :
  - a) 1 - výborný,
  - b) 2 - chvalitebný,
  - c) 3 - uspokojivý,
  - d) 4 - neuspokojivý.
- 3) Žák je na konci prvního a druhého pololetí celkově hodnocen těmito stupni:
  - a) prospěl(a) s vyznamenáním,

- b) prospěl(a),
- c) neprospěl(a).
- 4) Žák prospěl s vyznamenáním, jestliže je z hlavního předmětu hodnocen stupněm prospěchu 1 - výborný, v žádném povinném předmětu není hodnocen stupněm prospěchu horším než 2 - chvalitebný a průměr stupňů prospěchu z povinných předmětů nemá vyšší než 1,5. Není-li stanoven hlavní předmět, prospěl žák s vyznamenáním, jestliže není hodnocen v žádném povinném předmětu stupněm prospěchu horším než 2 - chvalitebný a průměr stupňů prospěchu z povinných předmětů nemá vyšší než 1,5. V případě použití slovního hodnocení nebo kombinace slovního hodnocení a klasifikace postupuje škola podle pravidel pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků stanovených ve školním řádu (§ 30 odst. 2 školského zákona).
- 5) Žák prospěl, jestliže nebyl ani v jednom povinném předmětu hodnocen stupněm prospěchu 4 - neuspokojivý nebo odpovídajícím slovním hodnocením.
- 6) Žák neprospěl, jestliže byl z některého povinného předmětu hodnocen stupněm prospěchu 4 - neuspokojivý nebo odpovídajícím slovním hodnocením.
- 7) Nelze-li žáka hodnotit za první pololetí ze závažných objektivních příčin, určí ředitelka školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za první pololetí bylo ukončeno nejpozději do ukončení hodnocení za druhé pololetí příslušného školního roku. Nelze-li žáka hodnotit za druhé pololetí ze závažných objektivních příčin, určí ředitelka školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za druhé pololetí bylo ukončeno do konce měsíce srpna příslušného školního roku.
- 8) Ředitelka školy může uznat částečné vzdělání žáka, pokud je doloženo prokazatelným způsobem a od doby jeho dosažení neuplynulo více než 5 let. Uzná-li ředitelka školy dosažené vzdělání žáka, uvolní žáka z vyučování a hodnocení v rozsahu uznaného vzdělání.

4.7.2 Pravidla hodnocení a klasifikace

Prospěch žáka v jednotlivých vyučovacích předmětech je klasifikován těmito stupni:

- a. **Výborný** (Žák ovládá požadované poznatky uceleně, přesně a úplně, chápe vztahy mezi nimi. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené vědomosti a

dovednosti při řešení praktických i teoretických úkolů.) **Samostatně hodnotí jevy a zákonitosti**

- b. **Chvalitebný** (Žák ovládá poznatky v podstatě uceleně, přesně a úplně. Samostatně nebo na základě menších podnětů učitele je schopen osvojené vědomosti a dovednosti uplatňovat, nevyskytují se podstatné chyby.)

Dokáže hodnotit jevy a zákonitosti s částečnou pomocí učitele

- c. **Uspokojivý** (Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojených vědomostí a dovedností závažnější nedostatky, které je schopen uplatňovat s intenzivnější pomocí učitele.) **Dokáže hodnotit jevy a zákonitosti spíše jen za pomoci učitele**

- d. **Neuspokojivý** (Žák si požadované vědomosti a dovednosti neosvojil, má v nich závažné nedostatky, které není schopen opravit ani s pomocí učitele.)

Nedokáže hodnotit jevy a zákonitosti ani za pomoci učitele

4.7.3 Získání podkladů pro hodnocení

Podklady pro hodnocení a klasifikaci získávají vyučující zejména:

- soustavným pozorováním žáků, sledováním jejich výkonů a připravenosti na vyučování
- různými druhy zkoušek (písemné, ústní, praktické, pohybové) a analýzou výsledků jejich různých činností
- konzultacemi s ostatními učiteli
- rozhovory se žákem a zákonnými zástupci

5 NÁVRH PODKLADŮ PRO MANUÁL ŠVP ZUV LDO - ZUŠ HULÍN

Dramatický obor poskytuje vzdělání žákům se zájmem o literaturu, mluvené slovo, přednes. Již od přípravného ročníku se žák učí navazovat sociální kontakt, dramatickou hrou reagovat na partnera, zvládnout jednoduchou charakteristiku rolí. Součástí výuky je kromě dramatické hry i pohyb a mluva. Žáci si upevňují paměť, kultivují mluvený projev, rozšiřují slovní zásobu, zvládají výrazové prostředky k vyjádření myšlenek.

Tabulace učebního plánu:

základní studium I. stupně

název předmětu	1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.
Dramatická praktika	1	1	1	1	1	1	1
Divadlo	1	1	1	1	1	1	1
Projektové vyučování				1	1	1	1
Rétorika a práce s textem					0,5-1	0,5-1	1

základní studium II. stupně

název předmětu	1. r.	2. r.	3. r.	4. r.
Dramatická praktika	1	1	1	1
Kabaret	1	1	1	1
Projektové vyučování	0,5-1	0,5-1	0,5-1	0,5-1
Rétorika a práce s textem		0,5-1	0,5-1	1

5.1 Přípravné studium

5.1.1 Charakteristika úrovně žáka

- zvládá komunikační start
- umí se představit ostatním a částečně pohovořit o různých tématech
- využívá slovní zásobu za pomoci rytmizace, osvojuje si správné řečové návyky
- seznamuje se s dětskou literaturou a jejími autory

5.2 Základní studium I.stupně

5.2.1 Individuální tvorba

předmět: **DRAMATICKÁ PRAKTIKA**

Obsah předmětu: Na základě dramatických činností (pohybových, mluvních, hereckých a hudebních) je rozvíjeno umělecké vnímání žáka směrem k divadelnímu projevu.

žák

5.2.1.1 *Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících*

1. ročník

- zvládá komunikační start a prohloubení sociálního kontaktu s kolektivem
- učí se základnímu pravidlu dramatické hry, tj. aktivní, osobní, soustředěné účasti na společné hře
- učí se zvládnout základní prvky pohyblivosti, pružnosti a obratnosti, získává schopnost aktivně a pasivně se uvolnit, soustředit se a pohotově reagovat
- seznamuje se se základy prostorového cítění, orientace v prostoru, respektování ostatních členů kolektivu při volném pohybu v prostoru
- zvládá jednoduchý rytmus a dynamiku (pohybem, zvukem a slovem)
- zvládá základní pravidla dramatické hry a je schopen se jí zúčastnit

2. ročník

- ovládá jednoduchá artikulační cvičení, v říkadlech zvládá rytmičnost a melodičnost řeči, pracuje na výslovnosti všech hlásek
- seznamuje se s jednoduchými jazykolamy
- zvládnuté mluvní dovednosti uplatňuje v individuálním nebo kolektivním přednesu
- v jednoduchých cvičeních zvládá základy správného držení těla a rytmičnost v pohybu
- uplatňuje zvládnuté pohybové dovednosti v jednoduché akci
- pokouší se o samostatné jednoduché slovní vyjádření, seznamuje se s vhodnými literárními díly a pokouší se o jejich jednoduchou interpretaci

3. ročník

- zvládá náročnější pravidla dramatické hry v souladu s rozvíjením fantazie, představivosti a vnímavosti
- zvládá jednoduchou zadanou etudu nebo dramaturgii a umí zachovat její formu i při výměně rolí
- v dané etudě ovládá hru s předmětem
- ovládá pohybovou improvizaci, hudebně rytmický projev, uvědomuje si tělo jako celek
- v jednoduchých pohybových hrách zvládá základní prostorové útvary
- zvládá prodloužený výdech a základy dechové opory, rezonanci
- zvládá samostatné jednoduché slovní vyjádření
- aktivně si osvojuje vhodná literární díla dramatickou hrou a seznamuje se s jejich autory

4. ročník

- v etudě zvládá jednoduchý dramatický děj, uvědomuje si svoji roli a úkol v příběhu, podle toho jedná a improvizuje
- ve hře zvládá jednoduchou charakterizaci postav

- při dechových, hlasových a artikulačních cvičeních umí navodit správný základní vnitřně hmatový sebecit a postupně jej uplatnit při práci s mluveným slovem
- zvládat správnou výslovnost vokálů, rezonanci a práci svalů břišní stěny
- vědomě usiluje o správné držení těla, zvládá cvičení v přízemní obratnosti, prostorové cítění a rychlou formaci v prostoru včetně změny rytmu
- v hudebně pohybových cvičeních zvládá změny tempa a dynamiku
- rozvíjí monolog a dialog v náročnějších textech
- zvládá krátké slovní sdělení (mluvené i psané)
- uplatňuje fantazijní představy i poznatky z reálného světa
- pracuje s náročnějšími literárními texty

5. ročník

- zvládá základní principy stavby jednoduchého dramatického tvaru
- umí navázat v jednoduchých cvičeních a etudách kontakt s partnerem a vyjádřit vztah k němu
- ve cvičeních si uvědomuje výrazové možnosti při volbě slov
- ve výrazových variantách uplatňuje správné technické návyky v mluvním projevu – dechovou oporu, rezonanci v masce, aktivaci podbřišku, neustálou aktivaci mluvidel (jazyka, rtů)
- veškerý text (známý, improvizovaně zpracovaný) zkouší rozpohybovat
- dokáže jednoduše převyprávět obsah literárního díla

6. ročník

- učí se uplatňovat mluvené slovo v monologu i dialogu
- zvládá jevištní a mluvní dovednosti
- zvládá daný hudební námět formou dramatické pohybové improvizace
- zvládá písemně zpracovat vlastní zážitek
- zvládá techniku jednoduchého scénáře

- ve výrazových variantách upevňuje správné technické návyky v mluvním projevu
- zvládá koordinační cvičení s předmětem a obtížnější prvky mrštnosti
- dokáže pracovat s literárním textem a na jeho základě je schopen popsat vlastnosti jednotlivých postav

7. ročník

- vybírá vhodnou předlohu pro individuální tvorbu a kultivovaně s osobním zaujetím ji tvořivě interpretuje
- dokáže interpretovat krátkou autorskou tvorbu
- na základě získaných vědomostí i dovedností je schopen dramatické dílo zhodnotit
- vědomě pracuje s nabytými odbornými mluvními dovednostmi
- zvládá monolog i dialog s notnou dávkou improvizace
- je všestranný z hlediska pohybové, dramatické a hlasové složky
- zvládá v návaznosti na předchozí i stávající průpravu pohybový projev, požadovaný s absolventským vystoupením, podílí se na přípravě a realizaci absolventského pořadu

5.2.2 Skupinová tvorba

předmět: **DIVADLO**

Obsah předmětu: Konkrétní ověřování schopností žáka v kolektivní hře, přičemž dramaturgie je volena z různých divadelních žánrů (pohádka, melodrama, satira...) (poznámka: žáci si pojmenují své divadlo dle vlastních návrhů).

5.2.2.1 Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících

1. ročník

- je schopen umění naslouchat, soustředit se a současně i zaujmout
- zvládá jednoduchou roli v souborové práci
- učí se základům jevištní abecedy (prostorové cítění, chůze, atd.)

2. ročník

- zvládá jednoduché úkoly v souborové práci a rozvíjí v nich fantazii, emoce
- uvědomuje si v jednoduché dramatické hře své partnery v prostoru a reaguje na ně

3. ročník

- plní úkoly zadané v souborové práci a snaží se uplatnit své schopnosti a dovednosti
- má základní orientaci na jevišti, nejasný divadelní projev se omezuje na minimum
- snaží se o pochopení osobností rolí v určeném scénáři

4. ročník

- zvládá úkoly zadané v souborové práci a rozvíjí v nich své schopnosti a dovednosti
- zvládá neverbální komunikaci (zástupná řeč těla, emoce v gestech, mimika)
- aktivně uchopuje jednotlivé dramatické žánry (návštěva divadelních představení)

5. ročník

- zvládá spolupráci na jevišti, citlivost k naslouchání
- vycítí originální vtip, originální nápad k navázání vztahu s divákem
- zvládá sebekritiku i jemné zhodnocení druhých s následným návrhem na zlepšení

6. ročník

- má znalost orientace v prostoru jeviště, srozumitelný divadelní projev
- zvládá rozebrat a pochopit zvolenou hru, vlastnosti daných postav, vyjádření názoru na postavy, kostýmy, scénu, prostorové zpracování, návrhy na kulisy
- využívá divadelní prostředky (hudba, technika, zvuky, atd.)

7. ročník

- využívá divadelní výrazové prostředky a prvky komunikace s divákem

- při společné realizaci dramatického tvaru rozpozná, kdy hraní vychází z přirozeného a v rámci daného žánru pravdivého jednání a z komunikace a spolupráce s partnerem
- podílí se na tvorbě uceleného dramatického tvaru

5.2.3 Skupinová tvorba

předmět: **PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ**

Obsah předmětu: Propojení divadelních prostředků a forem s cílem vytvoření a seznámení se s daným projektem týkajícím se různých uměleckých a společensky veřejných oblastí.

5.2.3.1 Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících

3. ročník

- podílí se na přípravě a realizaci daného projektu
- ve výrazových variantách uplatňuje správné technické návyky v mluvním projevu
- zajímá se o potřebnou literaturu

4. ročník

- zvládá komunikaci a její základní pravidla
- umí naslouchat, soustředit se, obhájit svůj názor a oponovat
- ovládá práci s autoritou
- podílí se na uceleném celku (dramatická hra jako výsledek projektu)

5. ročník

- umí realizovat svoji roli ve skupině
- umí si vytvořit stanovisko k etickým problémům (kompromis s vlastní argumentací)
- zvládá realizovat obtížnější projekt v souvislosti s dramatickým výstupem

6. ročník

- prohlubuje sociální vztahy ve skupině
- učí se uvědomovat si vlastní i kolektivní tvořivé podněty a vyjadřovat k nim své stanovisko dramatickou hrou nebo projektem
- dokáže sladit jeviště s hledištěm, bariéra mezi divákem a hercem je minimální
- umí vyjádřit osobní vztah k tématu literární předlohy či k projektu na dané umělecké téma

7. ročník

- využívá výrazové prostředky a prvky komunikace s divákem při společné realizaci dramatického tvaru
- rozpozná, kdy hraní vychází z přirozeného a v rámci žánru pravdivého jednání a z komunikace a spolupráce s partnerem
- je podporován k umělecké všestrannosti a týmové práci

5.2.4 Recepce a reflexe umělecké tvorby

předmět: **RETORIKA A PRÁCE S TEXTEM**

(zaměření na verbální projev mluvený i psaný)

5.2.4.1 Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících**5. ročník**

- je schopen rozebrat a pochopit vybranou divadelní hru, vyjádřit názor na postavy, kostýmy, prostorové zpracování
- dokáže zpracovat vlastní námět písemně samostatně zvolenou formou

6. ročník

- zvládá sebekritiku i jemné zhodnocení druhých s následným návrhem na zlepšení
- seznamuje se s vhodnými literárními a dramatickými díly, dělí je žánrově a dokáže vystihnout pointu

- získává prezentační dovednosti formou verbálního vyjádření

7. ročník

- prostřednictvím individuální i skupinové tvorby se seznamuje s vhodnými uměleckými díly a vybraná díla dokáže dát do souvislostí
- na základě získaných vědomostí a dovedností je schopen dramatické a literární dílo zhodnotit
- reflektuje práci druhých a je schopen ji hodnotit, přijímá kritiku vlastní práce, naslouchá ostatním a respektuje je

5.3 Základní studium II.stupně

5.3.1 Individuální tvorba

Předmět: **DRAMATICKÁ PRAKTIKA PRO POKROČILÉ**

5.3.1.1 Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících

1. ročník

- umí si vybrat text nebo téma vhodné svému věku a tento výběr zdůvodnit
- vědomě pracuje s technikou těla, hlasu a výrazovými prostředky

2. ročník

- orientuje se v literárních a divadelních žánrech
- je schopen obhájit výběr textu a kultivovaně s osobním zaujetím ho dokáže tvořivě interpretovat

3. ročník

- dokáže se orientovat v literárních a divadelních žánrech a kategoriích
- chápe významy uměleckých složek, které se podílejí na divadelním tvar

4.ročník

- samostatně vybere vhodnou předlohu pro individuální tvorbu (např.poezie, próza, dramatický text, námět, téma) a svým způsobem je realizuje (např.přednes, herecký výstup, pohybový výstup)
- vědomě používá základní výrazové prostředky pro sdělování

5.3.2 Skupinová tvorba

Předmět: **KABARET DIVEDELNÍ SOUBOR**

(divadelní praxe – název bude vytvořen dle fantazie a nápaditosti žáků)

5.3.2.1 Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících

1.ročník

- se podílí na tvorbě uceleného dramatického tvaru
- přináší vlastní nápady, je schopen improvizace při přípravě dramatického celku

2. ročník

- fixuje jednotlivé složky dramatického tvaru (text, pohyb, mluva...)
- využívá individuálních dovedností, schopností
- je schopen navazovat vztahy, reagovat na měnící se okolnosti a realizovat své představy

3. ročník

- dokáže pochopit scénář
- umí uchopit veškeré role i v jiných situacích než nabízí předložená scénář
- dokáže citlivě a ohleduplně spolupracovat se skupinou

4. ročník

- uvědomuje si a uplatňuje zákonitosti výstavby dramatického tvaru
- herecky umí vytvořit charakter postavy

- zvládne vědomou stylizaci v daném žánru
- aktivně a poučeně se podílí na tvorbě jednotlivých složek divadelní inscenace (scénografie, dramaturgie, scénická hudba, režie)

5.3.3 Skupinová tvorba

Předmět: **PROJEKTOVÉ VYUČOVÁNÍ**

(divadelní všestrannost)

5.3.3.1 Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících

1. ročník

- prohlubuje sociální vztahy ve skupině, učí se uvědomovat si vlastní i kolektivní tvořivé podněty a vyjadřovat k nim své stanovisko dramatickou hrou nebo projektem
- dokáže sladit jeviště s hledištěm, bariéra mezi divákem a hercem je minimální
- umí vyjádřit osobní vztah k tématu literární předlohy či k projektu na dané umělecké téma
- zvládá stupňující se náročnost projektů

2. ročník

- aktivně spolupracuje na jevišti a je schopen citlivě naslouchat ostatním
- je schopen navrhnout a částečně realizovat projekt, který motivuje ostatní žáky

3. ročník

- umí navrhnout a předat krátkou výukovou lekci mladším žákům LDO
- dokáže pochopit a vyzkoušet si rozdíly mezi činohrou a muzikálem, baletem a scénickým tancem...
- je schopen choreografie a obměn kulis dle divadelního žánru
- zná profesní náplň dramaturga, režiséra, producenta ...

4. ročník

- aktivně a poučeně se podílí na tvorbě jednotlivých složek divadelní inscenace (scénografie, dramaturgie, scénická hudba, režie)
- je schopen samostatně pracovat v pozici scénografa, režiséra, scénaristy...

5.3.4 Recepce a reflexe umělecké tvorby

Předmět: **RÉTORIKA A PRÁCE S TEXTEM**

(zaměřeni na verbální projev- psaný i mluvený)

5.3.4.1 Charakteristika úrovně žáka v jednotlivých ročnících**2. ročník**

- reflektuje práci druhých a je schopen ji hodnotit
- orientuje se v základních žánrech a výrazových prostředcích

3. ročník

- rozpozná, kdy hraní vychází z přirozeného a v rámci daného žánru pravdivého jednání
- je schopen analyzovat jednání postav v daných situacích
- dokáže formulovat kritické hodnocení, včetně způsobu jeho provedení

4. ročník

- dokáže dát vybrané dílo do sociokulturních souvislostí
- je schopen pojmut téma a použité prostředky
- hodnotí dramatické nebo literární dílo, včetně způsobu jeho provedení
- kriticky reflektuje a hodnotí práci svou i druhých, je schopen hluboké sebereflexe

6 ROZHOVOR S VYUČUJÍCÍ LDO ZUŠ HULÍN LENKOU URBANOVOU

J (Jana): Jak dlouho pracujete jako vyučující LDO ZUŠ?

L (Lenka): Dramatiku učím devatenáctým rokem. Musím však říci, že jsem na začátku své profesní kariéry pracovala pouze na půl úvazku. Vedle výuky dramatiky jsem souběžně pracovala ještě na Kulturním klubu v Hulíně, kde jsem pořádala různé kulturní a společenské akce, takže se obě práce navzájem hezky prolínaly a doplňovaly. Učit dramatiku většinou neznamená ihned učit na plný úvazek. Protože jsem s LDO v Hulíně začínala, dříve tento obor na ZUŠ nebyl, musela jsem postupně získávat a nacházet talentované žáky. Začínala jsem nejprve se sedmi žáky, později sedmnácti a nyní je jich 70. V době, kdy jsem začala LDO učit, tedy těsně před revolucí, široko daleko bylo LDO vyučováno jen v Uherském Hradišti. Začínala jsem tedy v podstatě na „zelené louce“, což sice bylo velmi těžké, ale i velmi přínosné.

J: Pociťuje po této dlouhé praxi a zkušenostech nutnost změny výuky? Jaký je podle vás rozdíl mezi starým a novým systémem výuky?

L: Tuto změnu opravdu vítám. Mě osobně vždy hodně vadily hodinové dotace jednotlivých předmětů v jednotlivých ročnících. Například v šestém ročníku, což jsou vlastně „osmáci“, „devátáci“, mají tito žáci zbytečně velké hodinové dotace. V tomto věku už mají žáci jiné starosti, zajímá je čím budou, na jako školu půjdou, věnují se přípravě na přijímačky na střední školu a do toho mají mít 6 vyučovacích hodin dramatiky týdně! To mi připadá zcela nesmyslné. No a u středoškoláků nemluvě. Jinak je to samozřejmě u těch žáků, kteří se hlásí na konzervatoře, na JAMU, DAMU... . Ti by zase potřebovali dotace hodin zvýšit. Výuka by proto měla být flexibilní, měla by nabízet více možností. Ideální by tedy bylo upravovat hodinovou dotaci výuky dle toho jestli chce být žák hercem, režisérem, scénáristou, dramaturgem... nebo se chce dramatiice věnovat „laicky“. V nynějším systému mám nyní větší volnost určit si kolik hodin výuky týdně kterého předmětu potřebuje „prvák“ kolik „páták“. Můžu si tedy systém výuky nastavit tak, aby děti nebyly znechucené, aby do výuky chodily rády a s nadšením a ne, aby je výuka obtěžovala. Líbí se mi právě ta variabilita, která dříve nebyla. Výborné je i to, že se předměty budou stanovovat podle toho, jaký učitel je, co umí a co může předat žákům, což dříve nebylo. Bylo přesně řečeno: „Budeš učit přemet stranou“, já má 44 let, ale když má

učitel v 65 ukazovat žákům přemet stranou... Zkrátka něco je tak absurdní.... Osnovy určitě nemohl psát někdo, kdo učil. Spíše mi přijde, že si někdo, kdo nedělal v praxi, sednul a řekl si: „No tak co tam všechno dáme?“. Rozdíl je také v tom, že nyní je výuka více zaměřená na dramatickou výchovu. Dříve byla více orientovaná na práci hereckou. Úkolem tedy bylo opravdu vychovat budoucího herce. Nyní je spektrum práce a možností širší, je více zaměřená na praktické a konkrétní dovednosti, které si žák přenáší do života. Důležité není vychovat z každého žáka herce, ale je fajn, pokud umí mluvit na veřejnosti. Kdyby mu to mělo jen umožnit nebát se přednést referát, je to úspěch. Je pravda, že spoustu učitelů, včetně mě, takto myslí a učí už dlouho. Někteří ovšem pracovali podle zastaralého způsobu, kdy osmileté děti učí podle klasiků, podle Shakespeara, studují s nimi těžké scénáře, které žáci v tomto věku nemohou pochopit. Ze zkušenosti vím, že to byly většinou vystudovaní herci, kteří se dříve herectvím živili, ale později začali učit LDO. Ze setkání s jinými učiteli LDO vím, že tento odlišný přístup lze vidět i na počtu žáků ve třídě. Ti modernější učitelé mají často okolo 70 žáků, ti klasičtí kolem deseti. Zůstanou zkrátka jen ti nejotrlejší. Dá se říct, že přístup učitelů k výuce a k žákovi je o tak půl na půl. Pro polovinu učitelů budou plánované změny absolutně automatické a pojedou ve výuce v podstatě pořád stejně, ta druhá polovina se bude muset umět přizpůsobit.

J: Co si myslíte, že je při tvorbě nového konceptu vzdělávání na ZUŠ nejtěžší?

L:Všechno to, co je nové, je těžké. Když člověk řekne jednu větu, deset lidí ji desetkrát jinak pochopí. A tak to je i při tvorbě manuálu pro ZUV. V minulém roce jsme byli na úvodním semináři v Karlových Varech. Tam před 500 lidmi mluvil člověk do mikrofonu a všeobecně vysvětloval co se po nás, po pilotních školách, vlastně chce. Každý z nás si to ale vyložil podle svého, proto vznikaly v průběhu tvorby různé nejasnosti. Každá škola zkrátka pochopila zadání trošku jinak. Proto si myslím, že by mohla být větší propojenost metodikami a školiteli, kteří by mohli přijíždět do jednotlivých škol a odpovídat na konkrétní dotazy konkrétních učitelů, řešit konkrétní problémy na konkrétní škole. U LDO je navíc jedna nevýhoda. Tou je, že je málo vyučujících. Hudebníků je vždy na všech ZUŠ mnoho, výtvarníků, dramatik je většinou jen jeden. Proto je velmi těžké najít někoho, s kým můžete problémy konzultovat. Z tohoto důvodu jsem byla ráda, že jsi se o tuto problematiku začala zajímat a měla jsem tak možnost poradit se. Jinak bych byla nucena tvořit sama. Hudebníci pracují v rámci školy v týmech, ty my bohužel nemáme, což je jistá nevýhoda.

J: Jak dlouho tvorba projektu trvá?

L: V květnu 2007 jsme se dozvěděli, že jsme byli vybráni jako pilotní škola do tohoto projektu. Vybíralo se podle krajů, kdy v každém kraji byly vybrány dvě veřejné ZUŠ – jedna malá, jedna velká, a dále jedna soukromá ZUŠ. Dalším kritériem bylo to, aby škola dosahovala výsledků (zejména na soutěžích a přehlídkách ZUŠ). Zkrátka aby o škole bylo slyšet, aby byla vidět. Celkově tedy byly vybrány jen 3 ZUŠ ve Zlínském kraji. Samozřejmě, že si této možnosti vážíme.

J: Jaké byly fáze přípravy a tvorby projektu?

L: Nejprve se na seminářích a schůzkách hovořilo dost všeobecně. Hodně se vycházelo z RVP pro ZŠ, snažili jsme se poučit se z jeho chyb. Každý vyučující dostal na starost svůj obor, já tedy dramaturgii. Dále jsme ještě dostávali různé dílčí úkoly. Například vymyslet název programu, téma školy. Zatím projednáváme název „Malá škola, velké věci“. Vedení a koordinaci celého projektu má na starosti ředitelka školy (Mgr. Emilie Šimordová – poznámka autora), která nám zadává úkoly se kterými potřebuje pomoci. Každý z učitelů tak dával náměty, návrhy na konkrétní problémy. Na určitých částech jsme tedy pracovali dohromady. Například jsme dostali téma Vybavenost tříd, které jsme museli zpracovat a donést ke konkrétnímu datu. Tyto informace se pak seskládali dohromady, jde tedy o týmovou práci. Naše práce nyní pomalu vrcholí. Jakmile budeme mít náš ŠVP hotový, odešleme ho do Prahy na ministerstvo (MŠMT – poznámka autora), kde pravděpodobně bude vybrána pouze třetina škol, která má programy nejlépe zpracovány. Dle nich pak bude zpracován Manuál pro tvorbu ŠVP ZUV, který bude dán všem ZUŠ v ČR jako vzor pro tvorbu ŠVP. Jde tedy o to, aby se školy opravdu snažily, tvorbu projektu nepodceňovaly a vypracovaly program podle představ MŠMT. Myslím si, že tento postup je správný protože některé školy neberou to, že byly vybrány do tohoto projektu jako prestižní záležitost, ale spíše jako práci navíc. Některé školy tak místo obsáhlých elaborátů předkládají jen pětistránkové dokumenty. Proto by měli být vybráni ti nejlepší, kteří se snaží obsáhnout vše co je možné. Podle kvalitního manuálu pak budou moci jednotlivé školy vytvořit kvalitní ŠVP šitý na míru svým potřebám. Konkrétní osnovy si pak každý učitel vytvoří na míru schopnostem, možnostem, dovednostem svým, svých žáků i školy. To doteď vlastně nešlo. Výborné je to, že se škola může zaměřit na konkrétní věci, které jsou jí blízké. Například na folklór, historii ..., to doteď bylo v podstatě nemyslitelné.

J: Provázeli tvorbu nějaká nedorozumění?

L: Nedorozumění samozřejmě byla. Nejmarkantnější to bylo mezi mladými učiteli po vysoké škole a kantory, kteří mají kolem 55 let. Starší učitelé většinou učí postaru, navíc jsou unaveni změnami, kterými za ty roky prošli, proto jsou k těmto změnám většinou skeptičtí. Kdežto mladí učitelé to většinou berou jako dobrou příležitost ke změně, jsou plní elánu a nadšení. Já jsem někde uprostřed. Beru to tak, že je na tom něco dobrého, na druhé straně si ale říkám, že snad nebudeme zase všechno za pár let měnit, protože je to opravdu těžká práce. Každopádně žádné velké nebo ostré hádky tu nebyly ani na státní úrovni ani na školské úrovni. Naše paní ředitelka nás skvěle vedla a měla práci výborně zorganizovanou. I když nás čeká ještě velký kus práce, jsem optimistická a myslím, že ji zvládneme dobře.

J: Vidíte v novém programu nějaké slabiny, něco co by bylo lepší udělat jinak?

L: Zatím můžu říci, že jsem optimistická, že se mi to líbí. Slabina, obávám se, je v tom, že jsou pořád dané určité dotace hodin, takže pokud budu mít velké množství žáků se zájmem o studium, nebudu je moci vzít, protože budu mít přesně určeno kolik žáků můžu mít. Nelze již dělat to, že pokud bylo napsáno 5 žáků, měla jsem jich ve výuce 8. Teď už bude úplně „na beton“ platit to, co je dané. Na to budou dohlížet školní inspektoři. Proto se obávám, že nebude moci chodit tolik žáků.

J: Jistým řešením je přece přijmout druhého kantora, čímž by se zvýšila kapacita dětí...

L: To samozřejmě, ovšem problémem jsou- jako všude finance. Snad alespoň kantora na půl úvazku. Práce na ZUŠ je velmi různorodá a tvůrčí a osobnost učitele je nejdůležitějším faktorem ve výuce.

J: Chtěla byste ještě závěrem něco dodat k dané problematice?

L: Snad jen jednu věc. To, co mi ještě opravdu chybí, a co bych pro svou práci jednoznačně přivítala, je konkrétní soubor scénářů, nápadů, které bych mohla používat pro práci s dětmi. Konkrétní metodika práce dramatické výchovy, konkrétní nápady pro učitele dramatiky. Tím by se mi práce opravdu zjednodušila a zpříjemnila. Celkově mohu říci, že jsem s novým RVP ZUV spokojena, oceňuji to, že nabízí volnost, která dříve nebyla. Pak to baví více jak učitele tak i žáky.

7 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Při tvorbě návrhu manuálu pro LDO jsme vycházeli také ze starého systému. Ten je k dispozici na stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pod odkazy <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vzdelavaci-program-literarne-dramatickeho-oboru-zakladnich-umeleckych-skol-pro-ii-stupen-zakladniho-studia-rozsirene-studium-a-studium-pro-dospole> a dále <http://www.msmt.cz/Files/HTM/PKVzdelprogrLDOb.htm>

Závěrem srovnávám stávající a nový systém výuky LDO ZUŠ.

7.1 Zaměření školy a oborů

Vzdělávací obsah Dramatického oboru je nyní realizován prostřednictvím těchto vzdělávacích zaměření: Dramatická tvorba, Loutkářská tvorba a Slovesná tvorba. V budoucnu má však vyučující LDO možnost vybrat si jen jeden, dva nebo všechny tři druhy zaměření dle schopností, možností a individuální představy své, svých žáků i školy. Znamená to tedy, že se škola vyprofiluje dle svých potřeb a možností, žáci tak mohou, ale nemusí být děleni do jednotlivých oddělení.

7.2 Název oboru

V současné době je používán název Literárně dramatický obor, v budoucnu má být název zjednodušen na Dramatický obor.

7.3 Počet vyučovacích předmětů

Vyučující bude mít možnost tvorby více nebo méně vyučovacích předmětů v závislosti na potřebách školy. Závazná je aplikace těchto předmětů na vzdělávací oblasti Individuální tvorba, Skupinová tvorba a Recepce a reflexe. V dřívějším systému byly jasně dané hodinové dotace jednotlivých předmětů, v budoucím systému budou počty hodin dané učitelem, tedy tím k čemu inklinuje on a jeho žáci. V průběhu školního roku však tyto hodinové dotace nebude možno měnit.

7.4 Pojmenování jednotlivých vyučovacích předmětů

Současný vzdělávací program literárně dramatického oboru ZUŠ pevně stanovuje názvy vyučovacích předmětů (například Dramatická průprava, Dramatika a slovesnost, Přednes,

Práce v souboru...) V budoucnu ale školy mají dostat možnost pojmenovat si (a tím i specifikovat) jednotlivé vyučovací předměty. Cílem této změny má být přiblížení náplně předmětů žákovi, rodiči i veřejnosti. Pevnou složkou zůstávají 3 složky výuky, a to Individuální tvorba (žák je rozvíjen individuálně, pracuje na rozvoji svého osobního uměleckého potenciálu), Soubor (žáci pracují ve skupinách, rozvíjí partnerství na jevišti i mimo něj) a Recepce a reflexe umělecké tvorby (žáci pracují ve skupinách i individuálně, seznamují se s literárními a uměleckými díly, reflektují práci svou i jiných, učí se profesně kritizovat). Učitelé z tohoto konceptu vychází, předměty s však pojmenovávají sami dle svých potřeb a zaměření ZUŠ.

7.5 Obsah vyučovacích předmětů

Ve stávajícím systému vzdělávání LDO ZUŠ je daný obsah výuky. V novém systému je dán cíl, ke kterému má žák v průběhu studia LDO dojít. Tento cíl je formulován zvlášť pro Individuální tvorbu, Soubor, Recepce a reflexi. Cesta, kterou učitel k tomuto cíli dojde, není definována. Učitel si volí metody, formy práce podle potřeb školy a žáků. Cíle jsou zároveň formulovány tak, aby jich všichni žáci měli možnost dosáhnout. Proto je důležitý už samotný výběr žáků, kteří mají mít jistou míru nadání a talentu. RVP bude závazně udávat, k čemu má žák dojít v 7. ročníku prvního cyklu a ve 4. ročníku druhého cyklu (tedy v ročnících absolventských).

7.6 Počet vyučovacích hodin

Rámcový učební plán stanovuje závaznou týdenní minimální hodinovou dotaci pro realizaci vzdělávacího obsahu LDO. Na základě Rámcového učebního plánu si škola vytváří konkrétní učební plán pro studijní zaměření aby byla plně využita hodinová dotace stanovená Rámcovým učebním plánem. Hodinovou dotaci škola využívá k vytvoření takového učebního plánu, který je v souladu s jejím specifickým zaměřením. Tato minimální hodinová dotace může být posílena v ŠVP až do výše, která odpovídá možnostem školy a je nazývána rozšířenou hodinovou dotací V novém systému tak bude mít však vyučující možnost rozdělit počet hodin mezi více či méně předmětů v závislosti na potřebách školy. Nově si škola si může zvolit i jinou než týdenní formu organizace, přičemž hodinová dotace musí odpovídat týdennímu minimu.

7.7 Počet dětí ve výuce

Dle nového RVP budou závazně dány počty dětí ve výuce. V současné době jsou tyto počty sice udané, ale velmi často není maximální počet dětí ve výuce dodržován. Není tak výjimkou, že místo maximálně 3 žáků ve vzdělávací oblasti Individuální tvorba, je vyučováno i 10 žáků. Celkově se dá tedy říci, že sílí tlak na snižování počtu dětí ve výuce, aby tak byl zaručen kvalitní rozvoj individuálních schopností žáků. Nyní jsou počty žáků ve výuce následující: 3 žáci v individuální tvorbě, 10 žáků v kolektivních předmětech. Dle nového systému se bude vyučovat ve skupině maximálně 10 žáků v základním studiu na I. i II. stupni při výuce předmětů, které vznikly na základě vzdělávacích oblastí Skupinová tvorba a Recepce a reflexe umělecké tvorby. Individuálně nebo ve skupině maximálně 5 žáků v základním studiu na I. i II. stupni bude probíhat výuka předmětů, které vznikly na základě vzdělávací oblasti Individuální tvorba. Přičemž tyto počty musí být závazně dodržovány (oproti starému systému).

ZÁVĚR

Po několikaměsíční intenzivní práci jsem ve spolupráci s vyučující LDO Lenkou Urbanovou vyhodnotila dosavadní způsob výuky tohoto oboru a pokusila se o sestavení nového konceptu školního vzdělávacího programu pro LDO. Tento koncept je však v současné době neustále doplňován a konzultován jak s MŠMT tak s ostatními pilotními školami,

a také týmem, který RVP ZUV vytvořil. Proto se nyní nedá hovořit o hotovém ŠVP, ale pouze o jakémsi podkladu. Hotový manuál pro tvorbu ŠVP ZUV by měl být podle předběžných plánů k dispozici v roce 2011. Na jeho vzniku budou participovat ZUŠ s nejlépe a nejjasněji vytvořeným návrhem ŠVP.

Závěrem bych chtěla zdůraznit, nesporný přínos tvorby nového systému vzdělávání v ZUV.

Každému učiteli nyní bude umožněna naprostá autonomie, přičemž ale vždy musí splňovat výstupy, které stanoví RVP. Učitel bude ten, který dovede žáka k požadovaným výsledkům. Bude to pro něj o to náročnější, protože bude nucen klást velký důraz na individualitu každého žáka. Vyučující tedy bude muset najít tu nejvhodnější metodu, aby ze žáka dostal jeho maximum. Znamená to zvýšené nároky na práci učitele, na vysoké pracovní nasazení pedagoga, na důkladnou přípravu, sebevzdělávání v oboru, kreativní přístup ke každému dítěti. Je ale také potřeba říci, že nejde o převratnou změnu stavu, jakého škola dosáhla, ale o proces postupného zlepšování práce a tím i kvality celého základního uměleckého školství.

Domnívám se, že na základě získaných poznatků týkajících se tvorby ŠVP jsem vytýčených cílů bakalářské práce dosáhla.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- /1/ PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Tvorba vzdělávacího programu*. 1. vyd. Praha : Triton, 2006. 193 s. ISBN 80-7254-712-7
- /2/ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice : Bílá kniha*. 1. vyd. Praha : Taurius, 2001. 99 s. ISBN 80-211-0372-8.
- /3/ Výzkumný ústav pedagogický v Praze. *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání*. Dotisk 1. vyd. Praha : Taurius, 2005. 105 s. ISBN 80-87000-03-X.
- /4/ EGER, Ludvík. *Řízení školy při zavádění školního vzdělávacího programu*. 1. vyd. Plzeň : Fraus, 2006. 225 s. ISBN 80-7238-583-6.
- /5/ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Tvorba školního vzdělávacího programu krok za krokem – s pedagogickým sborem*. 1. vyd. Brno : Pedagogická fakulta Masarykovi univerzity, katedra pedagogiky, 2006. 116 s. ISBN 80-210-4063-7.
- /6/ JAZBERGOVÁ, Romana. *Klíčové dovednosti v teorii a praxi odborného vzdělávání*. 1. vyd. Havlíčkův brod : Fragment, 1998. 101 s. ISBN 80-7200-287-2.
- /7/ *Rámcový vzdělávací program pro umělecké obory základního uměleckého vzdělávání*. 1. vyd. Praha : VÚP, 2007. 60 s. Dostupný z WWW: <www.vuppraha.cz>.
- /8/ PELIKÁN, Jiří. *Výchova jako teoretický problém*. 1. vyd. Ostrava : Amonium, 1995. 234 s. ISBN 8085498278.

/9/ KALHOUS, Zdeněk. *Školní didaktika*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. 447 s. ISBN 807178253X.

/10/ MACKOVÁ, Silvia. *Dramatická výchova*. 1. vyd. Brno : Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2004. 216 s. ISBN 80-85429-93-4.

/11/ MACHKOVÁ, Eva. *Základy dramatické výchovy*. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1980. 160 s. ISBN 14-582-80.

/12/ MACHKOVÁ, Eva. *Metodika dramatické výchovy*. 9. vyd. Praha : IPOS, 2002. 155 s. ISBN 80-7068-166-7.

/13/ KOŤÁTKOVÁ, Soňa, et al. *Vybrané kapitoly z dramatické výchovy*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1997. 224 s. ISBN 80-7184-756-9.

/14/ MICHALÍK, Jan. *Školská legislativa : Dokumenty*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. 296 s. ISBN 80-244-0626-8.

/15/ HLAVSA, Jaroslav, et al. *Psychologické metody výchovy k tvořivosti*. 1. vyd. Praha : SPN, 1986. 191 s. SPN, 1986. 191 s. ISBN 14-526-86

/16/ *Učební plány pro základní umělecké školy* [online]. 2006. Praha : MŠMT, 2006 , 2006 [cit. 2008-03-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.msmt.cz/>>.

/17/ *Www.vuppraha.cz* [online]. 1. Praha : VUP Praha, 2005-2008 [cit. 2008-03-28]. Dostupný z WWW: <http://www.vuppraha.cz/soubory/RVPZV_2007-07.pdf>.

/18/ *www.vuppraha.cz* [online]. 1. Praha : VUP Praha, 2005-2008 [cit. 2008-03-28].
Dostupný z WWW: <http://www.vuppraha.cz/soubory/pilot_RVP_ZUV.pdf>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ZUŠ	Základní umělecká škola
RVP	Rámcově-vzdělávací program
ŠVP	Školní vzdělávací program
ZUV	Základní umělecké vzdělání
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
LDO	Literárně dramatický obor
LŠU	Lidová škola umění
ČR	Česká Republika
Atd.	A tak dále
Apod.	A podobně
Č.j.	Číslo jednání
Sb.	Sbírka
Č.	číslo
ZŠ	Základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Seznam pilotních ZUŠ pro tvorbu manuálu ŠVP ZUV

PŘÍLOHA P I: SEZNAM PILOTNÍCH ZUŠ PRO TVORBU MANUÁLU ŠVP ZUV

Hl. město Praha

- ZUŠ Bajkalská 11, 100 00 Praha 10,
- ZUŠ Křtinská 673, 149 00 Praha 4

Středočeský kraj

- ZUŠ Palackého třída 574, 288 02 Nymburk
- ZUŠ Klecany 375, 250 67 Klecany
- ZUŠ Letecká 441, 252 66 Libčice nad Vltavou

Plzeňský kraj

- ZUŠ Raisova 2, 332 02 Starý Plzenec
- ZUŠ Rokycanova 1, 347 01 Tachov
- ZUŠ T. Brzkové, T. Brzkové 33, 318 11 Plzeň

Jihočeský kraj

- ZUŠ Otakara Ševčíka, Fráni Šrámka 131, 397 01 Písek ,
- ZUŠ 5. května 2, 384 51 Volary

Kraj Vysočina

- ZUŠ Masarykovo nám, 16, 586 01 Jihlava
- Soukromá ZUŠ s.r.o. Nuselská 3240, 580 01 Havlíčkův Brod
- ZUŠ Chotěboř, nám. T. G. Masaryka 322, 583 01 Chotěboř

Jihomoravský kraj

- ZUŠ Františka Jílka, Vídeňská 52, 639 00 Brno
- ZUŠ nám. Míru 1676, 698 01 Veselí nad Moravou, okres Hodonín
- ZUŠ Osvobození 11, 679 04 Adamov, okres Blansko

Zlínský kraj

- ZUŠ Mariánské náměstí 125, 686 01 Uherské Hradiště
- ZUŠ nám. Míru 123, 768 24 Hulín
- SZUŠ Harmonie s.r.o., Mostní 2 397, 760 01 Zlín

Královéhradecký kraj

- ZUŠ, Na Střezině 1042, 500 03 Hradec Králové
- ZUŠ J. B. Foerster , Valdštejnovo nám.1, 506 01 Jičín
- ZUŠ Komenského nám.108, 549 54 Police nad Metují

Liberecký kraj

- ZUŠ Frýdlantská 1359/19, 460 01 Liberec
- ZUŠ Sokolská 299, 472 01 Doksy
- ZUŠ Koberovská 589, 468 22 Železný Brod

Karlovarský kraj

- ZUŠ Školní 299/3, 351 01 Františkovy Lázně
- ZŠ a ZUŠ Šmeralova 15, 360 05 Karlovy Vary
- ZUŠ Náměstí ČSM 693, 357 35 Chodov

Moravskoslezský kraj

- ZUŠ Čapkova 6, 795 01 Rýmařov
- ZUŠ Eduarda Marhuly, Hudební 6, 709 00 Ostrava - Mariánské Hory
- ZUŠ Solná 8, 746 01 Opava

Pardubický kraj

- ZUŠ Lonkova 510, 530 09 Pardubice-Polabiny
- ZUŠ Masarykovo nám. 145, 564 01 Žamberk

Olomoucký kraj

- ZUŠ Farní 9, 789 01 Zábřeh
- ZUŠ Školní náměstí 35, 753 01 Hranice
- ZUŠ Iši Krejčího, Na vozovce 32, 779 00 Olomouc

Ústecký kraj

- ZUŠ Evy Randové, W.Churchilla 4, 400 01 Ústí nad Labem
- ZUŠ Poděbradova 610, 440 01 Louny